

Iets over oorlogshonden, hun africhting en hun gebruik.

DOOR

C. A. HARTMANS,
Kapitein der Artillerie.

(*Vervolg en slot van blz. 416*).

Het al of niet aanwezig zijn van de hiervoor genoemde lichamelijke eigenschappen is door den min of meer deskundige gemakkelijk na te gaan; anders is het echter gesteld met de karaktereigenschappen van den hond. Hieromtrent zal men zich niet altijd een goed oordeel kunnen vormen en het wordt moeilijker, naarmate de hond jonger is. De hulp van den man met ervaring kan hierbij niet worden gemist. Deze kan, door een juiste waarneming van den hond, door na te gaan, op welke wijze de hond op verschillende handelingen reageert en hoe zijn houding is tegen vreemde personen, veelal spoedig zeggen of aanleg voor africhting aanwezig is. Is er sprake van een afstammeling van bekende, goede diensthonden, dan wordt een en ander natuurlijk eenvoudiger.

Voorts is het bezit van een goeden neus en van een goed gehoor van het hoogste belang.

De navolgende rassen leenen zich in het bijzonder voor africhting tot oorlogshond: Herdershonden, Airedale Terriers, Rottweilers en Doberman Pinchers. Van de Herdershonden komen voor ons land de Hollandsche, Duitsche en Belgische Herdershonden in aanmerking.

Schotsche Herdershonden, die o.a. in den Japansch-Russischen oorlog als Roode-Kruishond werden gebruikt, zijn als oorlogshond van het tooneel verdwenen.

In de oorlogsjaren, toen het aantal bruikbare honden van bovengenoemde rassen langzamerhand niet meer toereikend was, heeft men ook zijn toevlucht tot Boxers en ruwharige Duitsche Pinchers genomen. De daarmee verkregen resultaten waren niet geheel onbevredigend te noemen, maar toch zijn deze honden als „oorlogskinderen” te beschouwen.

Wat betreft het geslacht, hebben op het gevechtsveld zoowel reu als teef voldaan. De teef heeft vele voordeelen boven den reu; men moet echter wel bedenken, dat de teef tijden heeft, dat zij niet voor de van haar verlangde dienstverrichtingen geschikt is.

De Airedale-Terriers worden in het bijzonder genoemd; jachthonden zijn voor oorlogshond volmaakt ongeschikt.

Echter niet alleen de hond moet, om voor africhting tot oorlogshond in aanmerking te komen, aan bepaalde eischen voldoen; ook aan den africhter, verzorger of hulpverzorger moeten strenge eischen van geschiktheid worden gesteld.

Driftige naturen moeten zich nimmer met de africhting van honden bezighouden. Naast liefde voor den hond in het algemeen zijn een vaste wil, veel geduld en veel tact noodig voor het bereiken van goede resultaten.

De africhter moet zich in de eerste plaats afvragen op welke wijze hij vat op den hond kan krijgen of hoe hij zijn wenschen den hond duidelijk kan maken. Een goed begrip daarvan bespaart hem ergernis en den hond bestraffing.

Het antwoord op bovenbedoelde vragen kan feitelijk als een der voornaamste grondslagen van de africhting worden beschouwd. Het wijst ons den weg om een hond een handeling te laten verrichten of een andere handeling te doen nalaten; bovendien leert het ons, hoe wij een hond duidelijk maken of wij met zijne handelingen al of niet ingenomen zijn, m.a.w. hoe wij hem beloonen of straffen moeten.

De africhting van den hond zelve beoogt in het algemeen hem *handelingen te laten verrichten*, die den mensch *nuttig* of *aangenaam* zijn en hem *handelingen te doen nalaten*, die den mensch *schadelijk* of *onaangenaam* zijn. De hond laat zich daarbij leiden door zijn egoïsme; van het waarom der handelingen begrijpt hij niets.

Zonder een volledige handleiding¹⁾ voor de africhting te geven, zullen wij toch iets meer van de grondslagen, waarop de africhting berust, mededeelen.

Bij de africhting van honden moet men in alles het menschelijk standpunt verlaten en zich op het standpunt van den hond plaatsen; hierbij kan kennis der psychologie van den hond niet worden ontbeerd.

De psychologie maakt ons vertrouwd met hetgeen zich in den hond onder verschillende omstandigheden afspeelt.

Men moet niet trachten een wissel op het denkvermogen van den hond te trekken, want de hond mist ieder denkvermogen; daarentegen moet men zich goed inprenten, dat de hond over een uitmuntend geheugen beschikt en hij zich voorts geheel door zijn egoïsme laat leiden.

Men moet van dit egoïsme van den hond gebruik maken om iedere handeling, die wij van hem vragen, als voor hem met voordeel verbonden te doen schijnen. De hond zoekt steeds zijn voordeel, zoodat de africhter hem gelegenheid moet geven dit voordeel te vinden; hij klopt dus bij voortdurend aan de deur van het egoïsme van den hond.

Voor dit kloppen is echter een inwerking op den hond noodig; zonder dat krijgt men geen vat op het dier en maakt hem niets duidelijk.

Een uitvoerig tot den hond gericht betoog, hoe goed ook bedoeld, dringt niet tot den hond door; waarom verschillende feiten elkaar opvolgen, begrijpt hij niet. De hond brengt tusschen die feiten wel

¹⁾ Men raadplege daarvoor een der vele handleidingen in de Nederlandsche en andere talen verschenen.

verband, maar het is geen innerlijk verband; door zijn geheugen weet hij spoedig, dat op feit *a* onmiddellijk feit *b* volgt.

De hiervoor bedoelde inwerking op den hond krijgt men door het laten inwerken van prikkels op de zenuwen, z.g. zinsprikkels. Als zoodanig kennen wij o.a. gezichtsprikkels, gevoelsprikkels en gehoorsprikkels.

Een op den hond inwerkende zinsprikkel, die reeds dadelijk de gewenschte handeling tot gevolg heeft, noemt men een oorspronkelijken prikkel. Als voorbeeld zouden wij kunnen aanhalen het laten liggen van den hond, hetgeen men door het neerdrukken, b.v. met den linkerhand, kan bereiken. Dit neerdrukken werkt op den hond als gevoelsprikkel in.

Bij de africhting beoogt men echter den hond bij te brengen op het commando „af” of door het opheffen van de rechterhand te gaan liggen.

Het commando „af” werkt op den hond als gehoorsprikkel, het opheffen van de rechterhand als gezichtsprikkel.

Noch alleen het commando „af”, noch alleen het opheffen van de rechterhand zou reeds dadelijk de gewenschte handeling, het gaan liggen, tot gevolg hebben; dit zijn dus géén oorspronkelijke prikkels. Laat men echter eenige malen den oorspronkelijken prikkel, het neerdrukken met de linkerhand, vergezeld gaan van het commando „af” en het opheffen van de rechterhand, dan kan men na verloop van tijd ophouden met het laten inwerken van den oorspronkelijken prikkel en is alleen de gezichtsprikkel, het opheffen van de rechterhand, of de gehoorsprikkel, het commando „af”, voldoende om den hond te laten liggen.

Deze beide of een van beide zinsprikkels kunnen dus in de plaats komen van den oorspronkelijken prikkel; men noemt ze daarom plaatsvervangende prikkels.

De hond brengt verband tussehen den oorspronkelijken prikkel en den plaatsvervangenden prikkel en gelijktijdig tussehen dezen laatsten prikkel en de vereischte handeling. Dit verband ontstaat echter alleen, indien de prikkels *gelijktijdig* op den hond inwerken.

Heeft op een gegeven oogenblik b.v. het commando „af” niet het liggen tot gevolg, dan is men mogelijk te vroeg begonnen met het achterwege laten van den oorspronkelijken prikkel en moet men dus weer eenige malen tot het gelijktijdig laten inwerken van dezen prikkel met de plaatsvervangende prikkels terugkeeren. Men bedenke dit wel, alvorens den hond eene bestraffing te geven voor het niet opvolgen van het gegeven bevel.

Ook bij volledig afgerichte honden moet men toch van tijd tot tijd tot het laten inwerken van den oorspronkelijken prikkel terugkeeren; het geleerde moet dus worden onderhouden.

Bij de africhting van oorlogshonden laat men gezichts- en gevoelsprikkels, voor zoover het de oorspronkelijke prikkels en gehoors- en

gezichtsprikkels inwerken, voor zoover het de plaatsvervangende prikkels betreft.

Welke plaatsvervangende prikkels men wil laten inwerken hangt af van het gebruik, dat men van den hond wil maken. Voor het werken bij duisternis moet men den hond zeker op inwerking van gehoorsprikkels instellen.

Bij het leeren „liggen” is de oorspronkelijke prikkel een gevoelsprikkel; wil men den hond het „apporteeren” leeren, dan is de oorspronkelijke prikkel voor het in den bek nemen b.v. van het apporteerleder (Roode-Kruishond) een gezichtsprikkel. Om dit namelijk gedaan te krijgen, behoeft men bedoeld voorwerp slechts een paar maal voor den hond heen en weer te bewegen; het zien (gezichtsprikkel) daarvan zal hem vanzelf doen toehappen. Hiermede is echter nog niet bereikt wat men wenscht, n.l. het op commando „vast” in den bek nemen van den apporteerrol. Dit commando „vast”, dat natuurlijk weer gelijktijdig op den hond moet inwerken met het heen en weer bewegen van het voorwerp en daarom pas uitgesproken wordt, als de hond werkelijk toehapt, is weer de plaatsvervangende prikkel en wel een gehoorsprikkel.

Niet alleen is het noodzakelijk, dat alle prikkels gelijktijdig op den hond inwerken, maar ook moet men zorgen, dat alle bewegingen en alle commando's voor een zelfde gevraagde handeling steeds dezelfde zijn. Ook moet de hond de verschillende commando's gemakkelijk uit elkaar kunnen houden; commando's als „zit” en „lig” gelijken voor den hond te veel op elkaar, daarom is het commando „af” boven „lig” te verkiezen.

Onbewuste bewegingen van den africhter, die zich telkens bij een bepaald commando als een tweede gewoonte herhalen, kunnen bij den hond *ongewenscht* verband tot stand brengen; den leerzamen hond ontgaat géén enkele beweging van den africhter, alles neemt hij in zijn geheugen.

De africhter moet zich dus goed van zijne bewegingen bewust zijn.

Een aardig, tevens duidelijk voorbeeld van *ongewenscht* verband is het afroepen (bij zich roepen uit de houding van „af”) op fluitsignaal.

Zonder er bij te denken, zal menigeen de fluit naar den mond brengen en oogenblikkelijk daarop fluiten. De hond hoort niet alleen de fluit, maar heeft ook de beweging van de fluit naar den mond gezien. Het gewenschte verband zou zijn het verband tusschen het fluitsignaal en het komen, maar tusschen het naar den mond brengen van de fluit en het komen kan een *ongewenscht* verband ontstaan. Wil men dit laatste voorkomen, dan moet men eerst de fluit naar den mond brengen, om enkele oogenblikken daarna pas te fluiten; de gezichtsprikkel (het naar den mond brengen van de fluit) en de gehoorsprikkel (het fluiten) werken dan niet gelijktijdig op den hond in en *ongewenscht* verband komt niet tot stand.

Deze wetenschap is noodig, daar velen geneigd zouden zijn om den

hond, die reeds op de beweging van de fluit naar den mond komt, een bestraffing te geven; de fout ligt dan echter niet bij den hond, maar bij den africhter, die zich niet voldoende bewust was van zijne bewegingen en de inwerking daarvan op den hond.

Een bestraffing zou in zoo'n geval niet alleen onrechtvaardig zijn, maar ook tot gevolg kunnen hebben, dat de hond in het vervolg slechts schuw bij den africhter komt.

Een voorbeeld van ongewenscht verband, betrekking hebbende op den oorlogshond, krijgt men, wanneer de hond op het gevechtveld door een ongelukkig toeval tegelijkertijd met het hooren fluiten van de projectielen gewond raakt; het ongewenscht verband ontstaat dan tusschen het fluiten der projectielen, inwerkende als gehoorsprikkel en het verwond geraken (gevoelsprikkel). Een dergelijke hond, dit behoeft wel geen betoog, is voor goed of voor geruimen tijd voor zijn werk ongeschikt. Honden moeten zeer geleidelijk aan het lawaai op een gevechtveld gewend worden.

Bij de africhting van den Roode-Kruishond kan ongewenscht verband voorts nog tot stand worden gebracht, indien men b.v. de fout maakt, den schijngewonde *steeds* bij een struik op het terrein te laten liggen of zitten. De hond brengt dan ongewenscht verband tusschen het vinden van den schijngewonde en de struik; om dit te voorkomen, moet dus veelvuldig van terrein en omgeving verwisseld worden.

Moeten bij een oefening verschillende handelingen op elkander volgen, dan moet ook steeds aan dezelfde volgorde worden vastgehouden en mag men ook geen enkelen schakel in de rij der handelingen weglaten. Bij het leeren afzoeken van een terrein door een Roode-Kruishond volgt het vinden van een gewonde; laat men bij de oefeningen dezen gewonde eenige malen weg, dan verbindt de hond aan het afzoeken van het terrein niet meer het vinden van een gewonde en verliest ook de geheele handeling haar vastheid van uitvoering. Nog even moet worden vermeld, dat de zinsprikkels niet steeds van den africhter uitgaan, ook de helper (verzorger, hulpverzorger) moet dikwijls prikkels op den hond doen inwerken; zoo treedt bij de africhting van den Roode-Kruishond de helper als schijngewonde op, het zien van dezen helper werkt op den hond als gezichtsprikkel.

In het voorgaande is reeds met een enkel woord gewezen op de noodzakelijkheid den hond aan vaste commando's te wennen¹⁾; ditzelfde geldt echter evenzeer voor de woorden, die men bij het geven van een belooning of bestraffing bezigt.

De belooning kan voor den hond o.a. bestaan uit het streelen of het geven van een versnapering; laat men deze handelingen steeds vergezeld gaan van het woordje „braaf”, dan is op den duur het woordje „braaf” (zonder verdere woorden!) alleen reeds een belooning voor den hond. Een bestraffing is o.a. een ruk aan de lijn, als bestraffend

¹⁾ Zie ook punt 43 van het Voorschrift voor den berichthondendienst.

woord is „foei” op zijn plaats; van dit laatste is de werkingsfeer betrekkelijk groot. Overigens geldt hiervoor hetzelfde als bij de belooning is gezegd.

Belooning en bestraffing moeten ook steeds onmiddellijk op de handeling van den hond volgen; zonder dat, komt het gewenschte verband weer niet tot stand. Als eenvoudig voorbeeld daarvoor het volgende: Een hond, die zich herhaaldelijk aan „straatslijpen” schuldig maakt en bij zijn thuiskomst door zijn meester op een dracht slagen wordt onthaald, brengt géén verband tusschen de slagen en het straatslijpen, maar wel tusschen de slagen en het thuiskomen, want deze twee handelingen volgen elkaar onmiddellijk op. De meester heeft zich bij het beschouwen der dingen op het menschelijke standpunt geplaatst en heeft daarom niet bereikt, wat hij wenscht.

De handeling van het thuiskomen is op deze wijze voor den hond niet als met voordeel verbonden, een volgende maal zal hij schuw terugkomen en zijn meester zegt dan, maar ten onrechte, dat het „kwade geweten” van den hond spreekt!

De karwats moet in beginsel gespaard worden, toch kan de karwats als tuchtigingsmiddel en als dwangmiddel niet steeds worden gemist. Men zij er echter voorzichtig mede!

Bij de africhting kent men dwang in vrijwel alle schakeeringen van zachten tot krachtigen dwang; dwang zal toegepast worden bij alle handelingen, die de hond niet vrijwillig verricht. Ook op afstand moet soms dwang kunnen worden toegepast; hiervoor staan den africhter een eind ketting of een kattapult ten dienste.

De africhter moet bij de toepassing van dwang (wel te onderscheiden van bestraffing) echter rekening houden met het karakter van zijn hond, wil hij niet het gevaar loopen zijn hond te bederven.

De hond voelt belooning of straf niet als zoodanig; belooning is iets aangenaams, straf iets onaangenaams voor hem zonder meer.

Ten slotte moet men echter nog wel bedenken, dat een hond, die met te groote zachtheid wordt behandeld, dikwijls onvast is in de uitvoering der gevraagde handelingen. Voor een hond van een liefhebber is dit geen bezwaar, maar voor een diensthond is het ontoelaatbaar.

In kort bestek is in het voorgaande een en ander over de grondslagen van de africhting medegedeeld; in geen geval moet men er op vroegeren leeftijd dan van ± 1 jaar mede beginnen. Wij zullen thans iets naders omtrent den Roode-Kruishond en den berichthond mededeelen.

De taak van den Roode-Kruishond, n.l. het opzoeken van zittende of liggende gewonden op het slagveld, is een ieder bekend. Staande of loopende gewonden zullen zich voorloopig zelf wel kunnen redden, vereischen althans niet het eerst hulp.

Men leert den hond een terrein zig-zagsgewijze afzoeken en zich,

na het vinden van een gewonde, naar zijn geleider begeven om dezen duidelijk te maken, dat hij een gewonde heeft gevonden. Is dit geschied, dan gaat de geleider met den hond naar den gewonde toe.

Het stelselmatig afzoeken van het terrein en het naar den geleider gaan bieden bij de africhting geen moeilijkheden; anders is het gesteld met de wijze, waarop de hond den geleider duidelijk moet maken, dat hij een gewonde heeft gevonden.

In den loop der jaren zijn hiervoor bij de africhting verschillende methodes toegepast; de wereldoorlog gaf echter den stoot aan twee nieuwe methodes, die in wezen echter weinig verschillen.

Aanvankelijk leerde men den Roode-Kruishond bij het vinden van een gewonde te gaan blaffen; op een gevechtveld is deze methode echter niet gewenscht, waarom men er toe overging den hond te leeren een of ander voorwerp, b.v. de kepi, van den gewonde te apporteerden. De hond neemt dus de kepi op en brengt deze den geleider, die zoodoende weet, dat de hond een gewonde heeft gevonden.

Ook deze methode heeft hare nadeelen, daar de hond bij het wegnemen van een voorwerp van den gewonde niet altijd even voorzichtig te werk zal gaan en desnoods een voorwerp zal afrukken.

Ook bestaat de kans, dat de hond op het gevechtveld liggende uitrustingsstukken zal apporteerden zonder zelfs een gewonde gevonden te hebben.

Toen heeft men den hond geleerd om na het vinden van een gewonde naar zijn geleider te gaan en dezen door het aanstooten met den neus of door het kwispelen met den staart duidelijk te maken, dat hij een gewonde heeft gevonden.

Doch ook deze methode heeft haar gebreken, in de eerste plaats is ze moeilijk te leeren en in de tweede plaats gaat de ambitie bij den hond, die nu niets te apporteerden heeft, spoedig verloren.

Inderdaad werkt het „verwijzen” door apporteerden gunstig op de werklust van den hond; bij het bedenken der beide volgende methodes, heeft men dit niet uit het oog verloren.

Bij de eene dezer methodes laat men den hond aan zijn halsband een lederen apporteerrol medevoeren; deze rol is zoodanig vastgemaakt, dat de hond, bij een gewonde gekomen zijnde, hem door den kop omlaag te brengen in den bek kan nemen om daarna den apporteerrol aan zijn geleider te brengen. Deze neemt den rol in ontvangst, waarna hij weer met den hond naar den gewonde gaat. Feitelijk apporteeert de hond dus weer een voorwerp, dat hij bij den gewonde heeft gevonden; het eigenaardige is echter, dat de hond dit voorwerp zelf aan den halsband medevoert!

Bij de andere methode apporteeert de hond niet van den gewonde naar den geleider, maar van dezen naar den gewonde.

De geleider heeft n.l. de lijn, waaraan de apporteerrol op de wijze van een gebit aan een teugel bevestigd is, vrij over den arm hangen. Heeft de hond een gewonde gevonden, dan gaat hij naar den geleider

en neemt daar den apporteerrol, waaraan de lijn bevestigd is, in den bek. Geleider en hond gaan daarna naar den gewonde en eerst daar geeft de hond den apporteerrol af. Beide methodes hebben in den wereldoorlog uitmuntend voldaan; de laatste methode schijnt den hond iets vlugger geleerd te kunnen worden. Het spreekt vanzelf, dat de Roode-Kruishond bij het zoeken naar gewonden ook een goed gebruik van zijn reukorgaan zal maken; vooral bij duisternis komt de ontwikkeling van dit orgaan hem uitmuntend te pas. Bij de africhting mag men den Roode-Kruishond geen andere voorwerpen dan de apporteerrol leeren apporteeren.

De breedte van het af te zoeken terrein bedraagt naar links en naar rechts ongeveer 60 M., totaal dus 120 M. Werken verscheidene honden naast elkander, dan laat men deze strooken iets over elkaar vallen om zeker te zijn, dat geen enkel punt van het terrein onafgezocht blijft. Alleen het stelselmatig zig-zagsgewijze afzoeken van het terrein, revieren geheeten, geeft ook bij duisternis waarborgen, dat geen terreingedeelten onafgezocht zijn gebleven.

Omtrent den berichthond geeft het „Voorschrift voor den bericht-hondendienst” enkele zéér beknopte gegevens. Wij lezen er o.a. in punt 17, dat de berichthond zijn diensten over korte afstanden (gemiddeld 2 K.M.) verricht, maar tevens in punt 19, dat hij den te loopen weg te voren eenmaal met den verzorger of hulpverzorger moet hebben afgelegd, teneinde daarmee bekend te geraken. Hieruit kan de conclusie worden getrokken, dat de berichthond bij ons alleen tusschen twee vaste punten dienst doet. Punt 1 van dit voorschrift zegt, dat het gebruik van den berichthond o.a. op een natuurlijke eigenschap, het reukorgaan, berust. Volledig is dit niet, hetgeen ook volgt uit bovenaangehaald punt 19; daar trekt men namelijk een wissel op het sterke geheugen van den hond.

Kon men volstaan met partij te trekken van het reukorgaan van den hond, dan zou het voldoende zijn, alleen den verzorger of hulpverzorger den weg te laten afleggen om daarna den hond voor het overbrengen van een bericht op diens spoor te zetten. Bij den terugweg kan de hond dan ook zijn eigen spoor volgen.

Laat men den hond den weg te voren eenmaal afleggen, dan maakt men in hoofdzaak gebruik van zijn geheugen en gedeeltelijk van zijn reukorgaan. Bepaalde plaatsen herinnert een hond zich n.l. zeer goed door het gezicht, echter ook door de lucht aan deze plaatsen eigen.

In hoeverre het oriënteringsvermogen van den hond hierbij een rol speelt, is nog niet uitgemaakt. Heeft een hond den weg eenmaal afgelegd, dan heeft hij ook zijn eigen spoor gelegd en in vele gevallen zal dus het oriënteringsvermogen op het volgen van eigen spoor, dus op den reukzin, zijn terug te brengen. Daar echter ten slotte de hond op groote afstanden¹⁾ goed ziet, kan in bijzondere gevallen ook zijn gezicht van groot nut zijn.

¹⁾ Op korte afstanden staat het gezichtsvermogen van den hond bij dat van den mensch ten achter.

Naar onze meening werken de reukzin, het oriënteringsvermogen, het geheugen en de gezichtszin samen om de berichthond aan zijn bestemming te doen beantwoorden.

Wordt alleen van den reukzin partij getrokken, moet dus de hond een spoor volgen, dat òf door den verzorger of door den hulpverzorger is gelegd, dan bestaat steeds het gevaar, dat de hond van dit spoor zal afwijken, indien het onder een scherpen hoek door een frisscher spoor gesneden wordt.

Intusschen moet men in dit geval den hond leeren met den kop op den grond het spoor te volgen; vlug genoeg zal hij bemerken, dat ook de door den verzorger of hulpverzorger uitgestraalde lucht hem helpen kan.

Volgens mededeeling van FORSTASSESSOR MÜLLER zijn aan Duitse zijde in den wereldoorlog vele berichthonden uitsluitend met gebruikmaking van hun oriënteringsvermogen afgericht. Zij, die een plezierhond hebben, kunnen zich er gemakkelijk van overtuigen hoe snel een hond leert een verbinding tusschen twee vaste punten tot stand te brengen, zonder dat hem geleerd is van zijn reukorgaan gebruik te maken.

Het Fransche voorschrift „Manuel du Dressage et Utilisation des chiens de transmission” zegt, o.i. ook zeer terecht, dat de hond dan eens zijn gezicht, dan zijn reuk en dan zelfs zijn geheugen gebruikt.

Wat betreft het wennen van een berichthond aan een nieuwen verzorger, spreekt het Nederlandsche voorschrift van 3 tot 4 dagen, terwijl het Fransche voorschrift zegt, dat 8 dagen voldoende is. Dit wennen zal veel van de geaardheid van den hond afhangen; ook wij achten 8 dagen zeker voldoende, hetgeen niet uitsluit, dat vele honden eerder gewend zullen zijn.

Punt 17 van ons voorschrift zegt, dat berichthonden in voorste linie over korten afstand (gemiddeld 2 K.M.) gebruikt worden, wanneer andere middelen falen en in het bijzonder in moeilijk begaanbaar terrein, gelegen onder 's vijands vuur. Wij zouden er aan willen toevoegen, dat, ook wanneer het niet de moeite waard is een andere verbinding tot stand te brengen, of voor het geval dit onvoordeelig is, de berichthond op zijn plaats is; deze verbinding is altijd klaar.

Goed afgerichte berichthonden kunnen van een punt uit gemakkelijk verbinding met 2 tot 3 andere punten onderhouden. Zijn echter een voldoende aantal honden aanwezig, dan doet men beter, voor elke verbinding ten minste een hond te bestemmen.

Men kan den hond ook de verbinding b.v. tusschen twee op grooten afstand van elkaar gelegen kantonnementen laten onderhouden. In dit geval kan men echter beter van een gebruik als „boodschapper” spreken. In den wereldoorlog legden dergelijke honden meermalen 60—100 K.M. per dag af.

Men kan den berichthond voorts nog leeren de verbinding tusschen verzorger en hulpverzorger te onderhouden, wanneer deze zich beiden

of een van beiden verplaatsen; dit gaat echter met meer moeilijkheden gepaard.

Het leeren naar voren brengen van postduiven, munitie enz. sluit als vanzelf bij de africhting tot berichthond aan.

Het is voor onze weermacht ondoenlijk in vreedstijd groote aantallen Roode-Kruishonden en berichthonden te onderhouden. Men zal aansluiting moeten zoeken met burgervereeningen ¹⁾, die zich op dit gebied verdienstelijk willen maken, evenals dit in Duitschland, Frankrijk en België geschiedt. Met een kleine kern van honden is men natuurlijk wel in staat om verzorgers en hulpverzorgers op te leiden en den troep vertrouwd te maken met dit nuttige verbindingsmiddel.

Het staat intusschen vast, dat de hond als Roode-Kruishond en als berichthond niet meer uit de legers zal verdwijnen.

Op bescheiden schaal is in ons leger een proef genomen met het africhten van enkele berichthonden.

¹⁾ De Nederlandsche Vereeniging voor Roode-Kruishonden.

De uitvoering van een rivierovergang door een Divisiegroep (bewegingsoorlog).

DOOR

W. E. VAN DAM VAN ISSELT,
Generaal-Majoor.

Het is een verblijdend verschijnsel, dat in ons leger de uitvoering van rivierovergangen den laatsten tijd in verhoogde mate de aandacht begint te trekken, zoowel in onze militaire literatuur (tijdschriften en Krijgswetenschap) als bij kaart- en terreinoefeningen.

Tenauwernood laten zich op Nederlandschen bodem oorlogshandelingen in grooten stijl denken, waarbij de verdediging van rivieren, zeearmen of bredere kanalen dan wel een aanval over dergelijke hindernissen niet een voorname rol speelt.

Zal onze krijgsmacht door sterkte, geoefendheid en samenhang in den aanvang doorgaans op de verdediging aangewezen zijn en zou het onverantwoordelijk zijn om daarbij, naast den steun van ons zoo sterke polderland, niet dien van de vele aanwezige belangrijke terreinhindernissen in te roepen, in een later stadium van een oorlog zullen de rollen op enkele voorname gedeelten van het oorlogsterrein omgekeerd moeten en hoogstwaarschijnlijk ook kunnen worden. Doch al ware dit laatste niet aldus, dan nog blijft het voor den verdediger van een belangrijke waterhindernis van uitnemend belang de moderne methodes te kennen, volgens welke een aanvaller zal trachten zulk een hindernis te overschrijden.

Door deze gedachten geleid, werd door mij in den zomer van 1926 een kaderoefening gehouden, waarbij de uitvoering van een rivierovergang door een Divisiegroep (bewegingsoorlog) behandeld en op het terrein nagegaan werd. Daarbij werd toen de behoefte gevoeld aan een schema voor de bevelen tot een rivierovergang en voor de voorbereiding dier oorlogshandeling, alles binnen het raam van een troepenmacht van de zoeven genoemde sterkte. Dat destijds door mij bewerkte schema, aan welks afwerking ook door anderen is deelgenomen, wordt hierbij den lezers van de *Militaire Spectator* aangeboden. Hun, die mij later bij die afwerking bijgestaan hebben, breng ik hierbij nogmaals mijn dank.

SCHEMA

voor de bevelen tot een rivierovergang door een Divisiegroep
(bewegingsoorlog).

Aan het bevel tot een rivierovergang moeten voorafgaan:

a. een, e.q. mondeling medegedeeld *voorloopig plan* voor den *overgang*, door den D.G.C. opgemaakt hoofdzakelijk aan de hand van de kaart en van vredesgegevens (bestaande verkenningsrapporten, e.d.).

Dit plan kan den overgang nog slechts in algemeene trekken bekend maken; het wordt gegeven, opdat de naaste onder-Cn. zich kunnen indenken in de door den D.G.C. ontworpen wijze van overgaan en dient voorts tot basis voor:

b. de te houden *verkenningen*, welke door den D.G.C. en de organen van zijn staf, de D.Cn., D.G.A.C., een pontonnierofficier, den C. van e.q. ingedeelde luchtstrijdkrachten, enz., aan de hand daarvan worden gehouden, e.q. bevolen (verkenningsbevelen);

c. bevelen tot *voorbereiding* van den *overgang*: bijzondere en voorloopige bevelen aangevende: overgangsstrooken, e.q. plaatsen (1), overtochtsmiddelen, opmarsch der troepen, gereedstellen der artillerie, aan te leggen verbindingen, luchtverdediging.

Op grond van allerlei gegevens, verkregen bij de sub b. bedoelde verkenningen wordt geleidelijk het *definitief plan* voor den overgang vastgesteld en in het „*Bevel tot den rivierovergang*” neergelegd. Hierin *kunnen*, ter wille van een volledig, algemeen overzicht, allerlei punten opgenomen worden, welke te voren reeds partiël bevolen en uitgevoerd zijn.

Vooraf bij het uitvoeren van een rivierovergang is een voorafgaande, zeer zorgvuldige studie van *gedetailleerde* kaarten (1:25.000; rivierkaart 1:10.000 en rivierkaart 1:5000 a), aangevuld door vredesgegevens en gegevens van aanvullende verkenningen een *dringend* vereischte [gelegenheid op de overgangsstrooken tot nadering in breed front op den eigen-, gelegenheid tot snel oprukken en het verkrijgen van dekking (dijken, enz.) op den vijandelijken oever; ondoorwaadbare wielen; verlamde armen (Geldersche IJssel) of z.g. hanken (Geldersche IJssel beneden Deventer); grienden en andere hindernissen tusschen de bandijken (2); gelegenheid tot tewater laten van pontons, schuiten, enz. in zijriviertjes, kreeken, gedekte kommen, enz. (3)].

Voor het opmaken van de voorloopige en bijzondere bevelen voor de te verrichten verkenningen en tot den overgang kan het schema dienen, hierna voor het algemeene (definitieve) bevel gegeven. Eerstbedoelde bevelen beperken zich tot *algemeene* lijnen en loopen niet vooruit op de technische uitvoering van den overgang zelf; de met * gemerkte punten moeten daarin echter reeds verwerkt worden.

BEVEL TOT DEN RIVIEROVERGANG.

(Zeer geheim; mag alleen in handen van officieren komen).

- 1*. Nadere gegevens omtrent den *vijand*.
- 2*. Idem *eigen toestand* (algemeen).
- 3*. *Opdracht* eigen D.C. Scheidingslijnen. Aan de D.G. toegevoegde dan wel steunende troepen, enz.

a) Door den Waterstaat gewoonlijk „schetsbladen” geheeten.

4*. *Plan D.G.C. in hoofdlijnen* (4).

Methode van overgang (5). Gewelddadige overgang (met versterkte artillerie en D.G. troepen of -reserves); e.q. verrassende overgang(en). Demonstratiën. Verdeeling in algemeene trekken van het beschikbare overtochtsmaterieel. Plaatsen en soort der bruggen.

5. *Uitvoering* (6).

- a**. Afsluiting van de rivier (7). Deelen, welke na gelukten overgang bewaakt blijven (8).
- b**. Vakken der Divisiën (scheidingslijnen; e.q. assen van beweging na overgang). Aan de Divisiën extra toebedeelde troepen en treinen, beschikbaar gestelde pontonafdeelingen en verdere overgangsmiddelen, enz. (9).
- c**. Overgangsstrooken in elk Div.vak; e.q. overgangsplaatsen in elke strook (10).
- d*. Bijzonderheden nopens den overgang.
Aanvang van den overgang (11).
Te vormen bruggenhoofd(en) met de daartoe achtereenvolgens door de Divisiën te bereiken lijnen (12).
- e*. Schijnovergangen. Plaats; tijd; troepen; al of niet door te zetten (13).

6*. *Artillerie*.

Eventueele wijzigingen in de indeeling der artillerie. (Vorming van een D.G.A. Toewijzing van de art. van de eene Divisie ten deele aan de andere).

Deelname D.G.A. (geheel of gedeeltelijk) aan voorbereidend art.vuur van een of beide Divisiën (14); aanvang en tijdduur van dat vuur.

Verdere aanwijzingen art.steun (vuurbescherming en art.-bestrijding), voornamelijk voor de D.G.A.

Stellingterreinen, waarop beslag gelegd voor de D.G.A. en haar treinen.

Beschikbare vliegtuigen.

Seinen en verdere verbindingen.

7. *Lu.Art.*

Opstelling der batterijen; verdeeling en bestemming van de compn. lucht doelmitrailleurs.

8*. *Pontonniers en pioniers* (15).

Verdeeling; plaatsen en tijdstippen, waarop ter beschikking.

Afdeelingen, e.q. reeds dadelijk in reserve te houden voor het later slaan van een brug.

9*. *Bijeenbrengen en vervaardigen van overtochtsmiddelen* (16).

Hare verdeeling en beschikbaarstelling.

10. *Luchtstrijdkrachten.*
Indeeling. * Verkenning van de oevers. Aanvankelijke taak bij de uitvoering van den overgang. Wanneer tot opstijgen gereed. Gevechtswerkzaamheid. Vliegveld(en). Landingsterreinen.
 11. *Verbindingsafdeeling.*
Verbindingsas(sen).
Achtereenvolgens tot stand te brengen verbindingen.
Verbinding van beide oevers na gelukten eersten overgang (17).
 12. *Verlichtingsafdeeling.*
 13. *D.G.reserve.*
 14. *Verkenningsafdeeling*, e.q. verdere lichte troepen (18).
 15. *Hoofdverbandplaats(en). Verzamelplaats(en)* voor *marschvaardige gewonden. Evacuatiestation(-plaats).*
 - 16*. *Brugslag.*
Plaats(en) (19). Tijdstip(pen), waarop begonnen wordt (20).
Soort (21).
 17. *Overgang na brugslag.*
Volgorde van troepen en treinen (22).
 18. *Opdrachten* voor de Divisiën, lichte troepen, reserves, e.q. treinen, enz. *na overgang* (22).
 19. *Korps-* (gevechts-, keuken-, goederen- en levensmiddelen-) treinen (23).
 20. *Rest D.G.treinen.*
 21. *Eindstation* (haven). *Aanvullingsplaatsen.*
 22. *Krijgsgevangenen.*
 23. *Commandoposten. Stafkwartieren.*
- N.B. De bevelen der *Div.Cn.* kunnen naar vorenstaand schema bewerkt worden; daarin alleen datgene op te nemen, wat bepaald noodig is. In punt 5 *d.* (Bijzonderheden nopens den overgang) doen de *D.Cn.* een staat opnemen, voor elke overgangsstrook vermeldende de beschikbare overtochtsmiddelen, de troepen, die er achtereenvolgens zullen overgaan en de tijdstippen van overgang (24). Voorts regelt dit punt de vleugelbescherming van de overgangsstrooken, alsmede het gebruik der zw. mitrailleurs van niet in voorste lijn optredende bataljons (e.q. regimenten). Bovendien wordt als punt 5. *f.* opgenomen:
- Opmarschwegen voor inf., art., pontons e.d. naar de rivier (25).
Lijn of plaatsen, waar de voertuigen achter te laten.
Lijn, welke troepen, niet onmiddellijk aan de beurt voor overzetten, niet mogen overschrijden (grens van de z.g. inschepingsstrook) (26).
Nevel- of rookschermen.

TOELICHTING.

Daar het bevel van den D.G.C. zich in het algemeen tot de groote lijnen en hoofdonderdeelen beperkt, is het geen bepaald vereischte, dat *alle* hiervóór genoemde punten daarin voorkomen, hoewel de D.G.C. bij een rivierovergang meer regelend optreden moet dan in normale gevallen (vergelijk aantekening 10). De D.Cn. geven hunne bevelen voor de verkenning, later voor den overgang, aan de hand van vorenstaand schema.

Men zie voorts:

C. C. DE GELDER. Handleiding bevelen. Vijfde druk, blzn. 90/3.

L. J. SCHMIDT. *Militaire Spectator*. 1924, blz. 685 e.v.

AANTEKENINGEN.

(1) De divisieën gaan elk over in het haar aangewezen *vak*. Door allerlei omstandigheden, zooals b.v. hindernissen, vuur des vijands, bezette oorden e.d., zullen slechts deelen van elk vak zich eigenen voor overgang; dat zijn de *overgangsstrooken*. In elke strook zullen de troepen zich weer op verschillende *overgangsplaatsen* inschepen.

(2) Het is *vooral op den vijandelijken oever* zeer gewenscht, dat men na overgang in breed front recht vooruit kan en spoedig dekking vindt (bandijk). Hindernissen, welke men niet over of door kan, zooals verlamde armen of hanken dan wel grienden e.d. werken zeer remmend op de voorwaartsche beweging en oplossend op de verbanden.

Hoewel soortgelijke hindernissen *op den eigen oever* oogenschijnlijk minder bezwaarlijk zijn, omdat men ze te voren verkennen en er rekening mede houden kan (e.g. opruimen of overbruggen), gelden daar toch gelijke eischen als op den vijandelijken oever, omdat die hindernissen, voor zoover niet opgeruimd, bij duisternis tot allerlei bezwaren en storingen, derhalve tot misrekeningen zullen leiden, vooral onder 's vijands wapenwerking.

Een *smalle* uiterwaard op den vijandelijken oever (licht worden) is van meer belang dan op den eigen oever.

(3) Alle gelegenheden om, meer teruggetrokken en beter gedekt, overtochtsmiddelen te water te laten en te bemannen zijn welkome baten en gunstige overgangsplaatsen. Een zorgzame vijand echter zal die plaatsen te voren nagaan en zijn maatregelen treffen, zoodat zij, behalve bij zeer breede benedenrivieren (zeearmen), waarschijnlijk onder zwaar mitrailleurvuur (e.g. artillerievuur) zullen vallen.

(4) Het plan in hoofdlijnen (Gev.handl. punt 12, blz. 10) dient om dadelijk het *algemeene* beeld van den overgang voorop te stellen; het moet derhalve zeer beknopt zijn. De uitvoering van den overgang in bijzonderheden komt in punt 5.

(5) Een rivierovergang is een *aanval* op een verdedigde stelling, meer waarschijnlijk op een voorpostenstelling, dan wel een stooten door een lijn van waarneming des vijands. Hij moet derhalve in *breed front*

ondernomen worden, vooral, daar het besluit tot overgaan den wil tot slagen, doorgaans ook bezit van numerieke meerderheid in zich houdt; op die wijze voorkomt men tevens zooveel mogelijk concentratie van vuur en van krachten des vijands.

Men zal dus bij voorkeur met beide Divisiën *naast* elkaar overgaan; aldus zet men tevens niet alles op ééne kaart en kan men, bij voorspoed hier, tegenspoed ginds, de eene Div. door doorstooten dan wel door flankerende werking de andere doen steunen, aldus ook haar den overgang mogelijk makend dan wel haar bruggenhoofd uitbreidende. Overgaan met twee Divisiën *naast* elkaar — waarbij men *in het groot* den normalen marschvorm der D.G. behoudt (Gev. handl. punt 51) — begunstigt en vereenvoudigt ook de aanwending der krachten *na* den overgang; deze laatste toch is slechts middel tot het doel.

Alleen indien men bij en kort na den overgang op een dusdanigen weerstand vermoedt te stuiten, dat daaraan, dat is aan het vormen van het bruggenhoofd, omstreeks de helft der krachten zal heengaan, is men wel genoodzaakt ééne Div., gesteund door zoo mogelijk *alle* artillerie der D.G., voor den overgang en het vormen van het bruggenhoofd aan te wijzen om daarna via de inmiddels geslagen brug(gen) de andere Div. daar doorheen te schuiven, vervolgens de eerste te ordenen en te doen volgen. Men kan dan echter op den vijandelijken oever in een niet breeder front dan dat eener Div. (3 à 4 K.M.) *voorwaarts* rukken; in dit geval is *bij eenigszins beteekende krachten des vijands*, een optreden met meer dan één D.G. *naast* elkaar gebiedend noodzakelijk *a*).

Ook binnen het vak van elke Div. geldt het beginsel: overgaan in een *breed front*; derhalve normaal met 2 regn. *naast* elkaar in voorste lijn. Aldus trekt men zoo goed mogelijk partij van zijn overmacht, heeft men zoo spoedig mogelijk een meerderheid aan inf. op den vijandelijken oever, bindt men den vijand over een groot deel van het front, terwijl men tevens, daar altijd met tegenvallers en inwerking des vijands rekening gehouden worden moet, toch gunstige kansen aan zich houdt. *Het mag derhalve niet voorkomen, dat een rivierovergang met een D.G. ten slotte daarop neerkomt, dat ééne Div. op één, uiterlijk twee zeer beperkte plaatsen haar overgangspogingen verricht.*

Fr. Veldd. Annexe III. pt. 2 „Embarcations sur le plus grand nombre de points possible”; pt. 21 „il importe d’avoir un nombre d’embarcations aussi élevé que le permettent les possibilités de leur déploiement et de la navigation, pour jeter du premier coup sur la rive opposée le maximum d’infanterie”.

(6) De bevelen nopens de *uitvoering* van den overgang moeten voorloopig niet verder reiken dan den overgang zelve en de vorming der bruggenhoofden. De D.G.C. zij zich indachtig, dat door de inwerking

a) Een overgang over een *verdedigde* rivier van eenige beteekenis (IJssel, Maas, Rijn, Waal) is alleen uitvoerbaar in *groot* verband.

des vijands, ook door mee- en tegenvallers (hier zoozeer te verwachten, daar de onderneming bij duisternis aanvangen *moet* en men de rivier als hindernis voor zich heeft) zeer veel anders loopen zal dan te voren verwacht werd. Het *kan* zeer goed zijn, dat *hoofd*overgangen mislukken en dat nevenovergangen ten slotte hoofdovergangen worden of dat men slechts in één Div.vak slaagt, derhalve gedwongen wordt de andere Div. in dat vak te doen volgen, aldus *noodgedwongen tijdelijk* het front versmallende. De soepele geest van den D.G.C. en der gevechtsleiding zij ingesteld op dergelijke varianten. Een der hoofdzaken is derhalve, dat de D.G.C., mede door goed voorbereide verbindingen, voortdurend op de hoogte blijft van het voortschrijden van den overgang bij beide Divisiën, om aan de hand daarvan nadere bevelen te kunnen geven. Reeds van te voren willen aangeven, welke troepen met overzetmiddelen, welke over de geslagen bruggen zullen overgaan, is ondoenlijk. Het *kan* zijn, dat de bruggen na enkele uren geslagen kunnen worden, doch het kan evenzeer zijn, dat men met den aanvang daarvan wachten moet tot de duisternis opnieuw invalt of totdat men den vijand verder teruggedreven heeft dan aanvankelijk noodig scheen. Beschikt men over een ruime hoeveelheid overtochtsmiddelen en gaat hiervan weinig verloren, dan is wellicht alle inf., gevolgd door de *hoog noodige* voertuigen, zelfs wellicht door een deel der art., reeds over, eer de eerste brug gereed is.

(7) Eene afsluiting van de rivier is natuurlijk reeds sedert een of meer etmalen ingesteld, zoowel om den vijand inzicht op onzen oever te beletten als om kantonnementen, art.opstellingen, verkenningen, enz. te dekken. Veelvuldige wijziging in die afsluiting (verschuivingen) werkt storend op den gang van zaken en vermoeiend op de troepen. Bij een eenigszins krachtig verdedigde rivier zullen de lichte troepen niet snel voorwaarts kunnen stooten en *kunnen* deze derhalve aan de rivierbewaking blijven deelnemen (zie verder aantekening 18). Overigens zullen het laatste etmaal de regn. inf., in voorste lijn geplaatst, in eigen bewaking kunnen voorzien. Beschikt men over troepen, buiten het organiek verband der D.G. staande (een of meer reserve-regimenten), dan is een andere methode, dat deze voor de bewaking aangewezen worden; zij sluiten in dat geval, na verzameld te zijn, achter de overgegane Divisiën als D.G.-reserve aan.

Een taak, welke mede neerkomt op de troepen, met de rivierbewaking belast, is om, voornamelijk in de nachten, aan den overgang voorafgaande, door kleine demonstratiën en overgangspogingen, vuurovervallen e.d., 's vijands opstellingen aan en achter de rivier uit te vorschen, ten einde aldus kostbare gegevens te verkrijgen om een doelmatigen inzet van artillerie, infanteriegeschut en zware mitrailleurs tot voorbereiding en ondersteuning van den hoofdovergang (onderdrukking van het vijandelijk vuur op de eerste echelons) zoo vroegtijdig mogelijk voor te bereiden en zoo goed mogelijk te regelen. Bedoelde

gegevens vullen diè aan, reeds door de luchtverkenning, spionnen, enz. verkregen.

(8) De beste bewaking der rivier *na* gelukten overgang is snel en energiek voorwaarts rukken; aldus wordt het scherm des vijands aan de rivier verbroken, daar hij genoopt wordt al zijn vooruitgeschoven organen achterwaarts te concentreeren.

(9) De eerste overgang geschiedt met enkele pontons en alle mogelijke ter plaatse gevonden, aangevoerde of vervaardigde overgangsmiddelen, als roeibooten, schuiten, pramen, zandbakken, ponten, vloten, enz. Later worden ook gekoppelde pontons of pontonvloten gebezigd. Het overzetten van artillerie en treinen met vloten eischt bij onze rivieren doorgaans aanleghoofden en kost veel tijd; daar die hoofden met het oog op de geheimhouding niet te voren te bouwen zijn, zou men er een aantal pontons voor moeten immobiliseeren, hetgeen zeer te ontraden is. Artillerie, en in een later stadium ook treinen, gaan derhalve — voor zooveel het optreden des vijands niet noodzaakt om een deel der art. reeds met vloten over te brengen — eerst over aan weder ingestelde pontveren, en verder zoodra de eerste (hoogstens versterkte gewone) bruggen geslagen zijn.

Onder de voorbereiding van een rivierovergang behoort het bijeenbrengen en aan de regimenten in voorste linie uitgeven van lichtere vaartuigen. Aangezien bij mobilisatie dadelijk begonnen kan worden met het bijeenbrengen van een groot aantal vaartuigen van allerlei soorten in vaartuigendepots in het hart des lands, mag aangenomen worden, dat bij doelmatige voorbereiding een voldoende aantal hunner te water, per spoor of ten deele op vrachtauto's aangevoerd is. Hoe ruimer de troepen voor den overgang van deze middelen voorzien zijn, op des te meer plaatsen kan de overgang plaats vinden, des te sterker zullen de eerste echelons zijn en met des te grooter vermogen kan men den overgang blijven doorzetten, wanneer ten gevolge van vijandelijk vuur de pontons ten deele buiten gevecht gesteld, voor een ander deel wegens den aangevangen brugslag buiten werking gebracht worden.

Het ter beschikking stellen van een ruim aantal van allerlei overtochtsmiddelen verhoogt de kansen van het welslagen der onderneming zeer aanzienlijk. Zelfs wanneer de per D.G. ingedeelde hoeveelheid pontonmaterieel verdubbeld zal zijn, blijft het aanbeveling verdienen om het pontonmaterieel van Divisiegroepen, die niet aan de onderneming deelnemen, in reserve blijven of door bijzondere terreinsomstandigheden met schipbruggen of noodbruggen geholpen kunnen worden, ter beschikking van andere Divisiegroepen te stellen. Zijn deze nu tevens ruim van geïmproviseerde overtochtsmiddelen voorzien, dan kan wellicht een of een halve pontonafdeeling in reserve gehouden worden om *dadelijk* met den brugslag te beginnen, zoodra de omstandigheden zulks veroorloven.

Het verdient *geen* aanbeveling om pontonmaterieel bij de Divisiën *in te deelen*. De D.G.C. stelt het (tijdelijk), zoo mogelijk onder een

pontonnierofficier, op bepaalde overgangsplaatsen *beschikbaar* voor de D.Cn.; deze krijgen er echter niet de *vrije* beschikking over.

Daar pontons, *beneden* de plaatsen voor brugslag tot het overzetten gebezigd, bij stroomende wateren later tegen den stroom verhaald, dan wel uit de rivier genomen, opgeladen, getransporteerd, daarna weer afgeladen en aangevoerd moeten worden, hetgeen tot aanzienlijk tijdverlies leidt, verdeelt men de pontonafdeelingen bij sterkeren stroom *zoo mogelijk* over diè overgangsplaatsen, welke gelegen zijn het kortst bovenstrooms van de plaatsen, voor brugslag in het oog gevat.

(10) Terwijl bij een normale voorwaartsche beweging met een D.G. de D.G.C. zich doorgaans van verder ingrijpen dan het opgeven der scheidingslijnen, c.q. assen van beweging, onthouden zal, zijn er bij een rivierovergang met hare moeilijke technische voorbereiding en uitvoerige verkenningen alleszins termen om *bij uitzondering* verder af te dalen en den D.Cn. ook de strooken op te geven, waarbinnen zij moeten overgaan, somtijds zelfs de overgangsplaat(en) daarin. Veel zal hierbij afhangen van de vraag, of kaartstudie, aangevuld door de bij de verkenningen verkregen gegevens, *bepaald uitgesproken* overgangsplaat(en) naar voren bracht. *In het algemeen* is de D.G.C. *in dit bijzonder geval* niet verantwoord, indien hij, door het D.G.riviervak in nagenoeg twee gelijkwaardige helften te verdeelen, zijne Divisiën tegen die helften „loslaat” zonder meer.

Doorgaans onderscheidt men, naarmate van de gelegenheid tot ontwikkeling op beide oevers en den toestand bij den vijand, in elke strook *hoofd- en nevenovergangsplaat(en)*.

Er zij voorts de aandacht op gevestigd, dat de plaatsen voor den eersten overgang en die voor den brugslag elkaar volstrekt niet behoeven te dekken. De eerste worden zoodanig gekozen, dat tactisch en technisch gunstige voorwaarden aanwezig zijn voor den overgang met schuiten, pontons, enz.; de plaats voor de laatste is *in ons land* doorgaans als van zelf aangewezen (zie aantekening 19). Slechts in zooverre bestaat er verband tusschen beide, dat de eerst overgegane troepen, door hun voorwaarts stooten, in staat moeten stellen de bruggenhoofd(en) te vormen tot dekking van de beoogde brug(gen).

Overgaan tegenover bewoonde oorden is doorgaans ongunstig. Zonder *zeer overmachtige* artillerie is de vijand niet daaruit te verdrijven; ook mag verwacht worden, dat zij sterker bezet zijn. Men brengt ze ten val door de flankerende werking van *elders* overgegane troepen, gepaard aan een krachtige art. beschieting.

(11) Algemeen wordt als eisch gesteld, dat de eerste echelons zoodanig overgaan, dat het licht begint te worden, zij zich dus kunnen oriënteren en hun eerste aanvalsdoelen onderscheiden tegen dat zij vasten voet krijgen op den vijandelijken oever. Zie b.v. Normand; ook Fr. Annexe III. punt 11. Nevel (ochtendschemering) is bijzonder gunstig, ook mist. Overgang in grooten stijl bij nacht onraadzaam; groote verwarring te duchten.

In verband met de wrijvingen en de duisternis moet de tijd van opmarsch, inschepen, enz. der *eerste* echelons ruimer berekend worden. Kompassen bezigen.

(12) Door methodische keuze van de achtereenvolgens te bereiken lijnen ontstaan geleidelijk vóórwaarts van de overgangsstrooken kleine bruggenhoofden (b.v. één per Div.), welke ten slotte tot één grooter bruggenhoofd zullen samenvloeien.

Men hoede zich er voor in dezen zijn eischen te hoog te stellen. Hoe grooter het bruggenhoofd, hoe meer de troepen over een grooten boog uiteengerekt worden; bovendien bemoeilijkt zulk een uitbreiding der troepen hun latere voorwaartsche beweging (aanval), *welke hoofdzaak is*. In onze verhoudingen en in onze meer bedekte terreinen zal men menigmaal tevreden moeten zijn, indien de overgangsplaatsen aan zwaar mitrailleurvuur des vijands onttrokken en de waarnemingspunten des vijands, welke uitzicht op de rivier geven, vermeersterd zijn (2 à 3 K.M. straal). Veel zal ook afhangen van den hinder, door de vijandelijke artillerie op de verschillende overgangsplaatsen veroorzaakt *a*). *Met alle ten dienste staande middelen moet er naar gestreefd worden dezen weerstand zoo spoedig mogelijk te breken* (artillerie; eigen vliegdiens; bestrijding der vijandelijke Ar.V.A.'s; vermeerstering van de waarnemingspunten des vijands, welke uitzicht geven op de rivier, enz.).

Een der te bereiken lijnen moet zijn die, waarin de infanterie nog uiterlijk voorwaarts dringen kan, zal zij den steun blijven genieten der artillerie, op den *eigen* oever opgesteld. In deze lijn zal, zoo de vijand niet geheel het veld ruimt, de aanval vrij langdurig tot staan moeten komen, daar de lichtere artillerie nu eerst van stelling, dat is mede van oever moet gaan verwisselen. Dat zal vooral bij onze rivieren (vergelijk aantekening 9) *zeer veel* tijd eischen, wanneer in dit stadium nog geen bruggen gereed zijn.

13) Willen demonstratiën zooveel mogelijk nut stichten, namelijk vijandelijke krachten binden of afleiden, dan moeten de plaatsen daarvan *voldoende ver* van de werkelijke overgangsplaatsen gekozen, de onderneming ver genoeg doorgezet worden.

In het algemeen is het niet raadzaam *à priori* te gelasten de troepen, voor het verrichten van schijnovergangen aangewezen, weer naar den eigen oever te doen terugkeeren; dit doet afbreuk aan de kracht der onderneming. De troep zelve mag dan ook niet weten, dat hij slechts aan een demonstratie deelneemt; men stoot met kracht daár door, waar men succes heeft. Alleen dáár, waar slechts zeer plaatselijke bruggenhoofden gevormd kunnen worden en de overgegangene troepen, bij gemis aan dekking, kans loopen door vuurconcentraties des vijands vernietigd

a) Hieruit blijkt andermaal (vergelijk noot *a*) op blz. 444), dat, indien de vijand de rivier met betekenende krachten *verdedigt* en hij over moderne, verdragende artillerie beschikt, overgang met één divisiegroep een onmogelijkheid is, alleen reeds wegens gemis aan krachten om ook de flanken van het te vormen bruggenhoofd te dekken.

te worden, *kunnen* er termen zijn deze troepen tijdig terug te nemen. In 1914 aan den Yser lieten de Duitschers hun eerste echelon, ongeveer $2\frac{1}{2}$ bat. inf. + 1 mitr.comp., *over* de rivier; zij handhaafden zich den geheelen 22sten October als een klein bruggenhoofd, hoewel zij bijna zonder dekking in drassige weilanden lagen en het nazenden van reserves onmogelijk was. De volgende nachten werd dit kleine bruggenhoofd door uitbreiding telkens vergroot en daardoor oorzaak van de vermeerstering van het centrum der IJser-linie door de Duitschers a).

(14) Bij bredere rivieren kan het eerste art. vuur gelegd worden op bewoonde oorden, ontdekte standplaatsen van licht geschut, zware mitrailleurs en verdere steunpunten aan of vlak achter den vijandelijken oever; bij smalle rivieren bestaat dan te groote kans het eigen eerste echelon te treffen en zijn zulks dus doelen voor de eigen zw. mitrailleurs.

Voor en tijdens den eersten overgang is *rechtstreeksche* steun der eerste echelons *hoofdzaak* (zuivering van den vijandelijken oever; onderdrukking van de mitrailleurs), de vijandelijke artillerie is dan door de schemering slechts in staat zich nog maar ten deele te doen gelden. Daarom moet een *zoo groot mogelijk* deel der D.G.A. aangewezen zijn om tijdelijk aan beschieting van den vijandelijken oever deel te nemen. De LuArt. beschermt doorgaans eerst de overgaande echelons en daardoor later tevens brugslag en bruggen.

(15) Ten einde vertraagden opmarsch te voorkomen zullen, bij den opmarsch naar de rivier, de pontontreinen, enz. reeds dadelijk meer naar voren ingedeeld moeten worden (overdag *volkomen* gedekt blijven). Ze den nacht vóór den overgang uit zeer achterwaarts gelegen rayons te willen doen opmarcheeren zal waarschijnlijk tot verstopping der wegen, teleurstellingen en verlies van één etmaal bij den overgang aanleiding geven.

(16) Hieraan alle aandacht schenken, waartoe in ons land met zijn groot aantal overtochtsmiddelen van allerlei aard alle gelegenheid bestaat. (Zie verder aantekening 9).

(17) De eerste verbinding tusschen beide oevers *langs* de eerst geslagen brug te leggen wordt algemeen ontraden. Zij zal daardoor in den regel later tot standkomen dan gewenscht is en heeft groote kans op storing bij beschadiging van de brug door het optreden des vijands. Er zal dus zoo spoedig mogelijk door de Vbd.A. een stuk rivierkabel gelegd moeten worden.

(18) Zoodra de inf.regn., die in voorste lijn zullen overgaan, de rivierbewaking overgenomen hebben, kunnen de verkenningen meereendeels door hun organen verricht worden. Op die wijze worden de Verk.Afd. en de eventueel verdere ingedeelde lichte troepen gespaard om, zoodra de bruggenhoofden op den vijandelijken oever daartoe in staat stellen, van daaruit uit te breken.

a) Der grosze Krieg. Heft 10, blz. 29/30. Zie ook van mijne hand Krijgswetenschap. 1921/2, blz. 143.

(19) Deze moeten in den tegenwoordigen tijd, in verband met het groot aantal voertuigen, zware art. en autocolonne, aan de hand van de kaart en van vredesgegevens van te voren bepaald worden. In verband met goede aan- en afvoerwegen door de uiterwaarden tot de brug is de keuze doorgaans zeer beperkt (vredesbruggen; pontveren; emplacementen van steenfabrieken met haar wegen, e.d.). De tijd, benodigd om op een *willekeurige* plaats de uiterwaarden te verbeteren, is doorgaans zeer veel grooter dan die voor den brugslag.

Bestaat gelegenheid om de brug, indien zij onder blijvend vuur des vijands geraakt, enkele 100 M. te verhalen, dan is zulks zeer gunstig (afritten naar de rivier; emplacementen van steenfabrieken, enz.).

Er is reeds in aantekening 10 op gewezen, dat er eenig verband bestaat tusschen de overgangsplaatsen der eerste echelons en de beoogde plaatsen voor de bruggen. Aanleg in naar eigen zijde inspringende bochten der rivier is gunstig:

1e. omdat de bruggen dan één of meer K.M.'s beter gedekt liggen tegen vijandelijk artillerievuur;

2e. omdat dan zonder overdreven lengte, derhalve met minder troepen, op den vijandelijken oever een eerste bruggenhoofd van voldoende diepte te vormen is, aan beide zijden aan de rivier aangeleund.

Kiest men deelen van een dergelijke bocht tevens als overgangsplaatsen, dan schenkt dit het voordeel, dat de eigen art. die plaatsen enfileeren en daardoor werkdadiger steunen kan dan in normale gevallen. Echter zal de tegenstander zijn hoofdweerstandstrook doorgaans niet langs de rivier, doch langs de koorde kiezen en stuit men daar tegen een krachtig ingerichte, ook aangeleunde lijn.

Het genoemde Annexe III stelt de noodzakelijkheid van minstens één brug per L.K. op den voorgrond (punt 4). Kapitein HARTMANS (*Mil. Spect.* 1926, blz. 388 noot) rekent op ten minste twee bruggen per D.G., omdat men dan, indien één brug ernstig beschadigd wordt, toch nog één verbinding overhoudt. Het hier gestelde desideratum reikt echter zéér ver, aangezien een P.A. volgens de nieuwe samenstelling (verdubbeld vermogen) nog slechts juist voldoende is om een onzer groote rivieren op de smalste plaatsen op één punt te overbruggen (zware brug).

(20) Deze tijdstippen kunnen als regel niet van te voren aangegeven worden. Aanvang zoo spoedig mogelijk, vooral met het oog op het overbrengen van artillerie, daarna treinen naar den vijandelijken oever, wat in onze terreinen bezwaarlijk zonder brug gaat (zie aantekening 9).

De aanvang van den brugslag hangt voornamelijk af van het voortschrijden der infanterie (sterkte; diepte van het bruggenhoofd), alsmede van sterkte, dracht en werkzaamheid der vijandelijke artillerie.

(21) Indien een of meer Divisiegroepen over een rivier voorwaarts gaan en geregelde aan- en afvoer gedurende meerdere dagen over de

bruggen te verwachten is, moet men tot den toestand geraken, dat per D.G. minstens één zware brug ter beschikking staat. Zoo spoedig mogelijk aantrekken van schipbruggen is daartoe zeer gewenscht, mede om de rijdende pontontreinen weer mobiel te maken en voor volgende wateren te kunnen gebruiken.

Aanvankelijk *kan* men zijn eischen doorgaans lager stellen, wat de *capaciteit* der bruggen betreft (hoogstens versterkte gewone brug; gelijke lengte als gewone brug) en *moet* men dat ook doen, aangezien zware bruggen nagenoeg de dubbele hoeveelheid pontonmaterieel vereischen. Slaat de (verdubbelde) P.A. van een D.G. reeds dadelijk een *zware* brug, dan is brugslag bij rivieren breeder dan gemiddeld 84 M. a) zonder versterking aan materieel uitgesloten.

Afdeelingen zware artillerie, welke niet over versterkte gewone bruggen kunnen (15 hw. l. 15; 10 l. 40 en kanonautomobielen; Veldd. Voorschr. '25, Dl. II. Bijlage X, C.), alsmede zware vrachtauto's zet men dan over via weder ingestelde pontveren. Zware bruggen zijn derhalve doorgaans aanvankelijk te ontberen.

Zijn een of meer bruggen gereed, dan worden *voorloopig* daarnaast zoo mogelijk een of meer veerdiensten (ponten of vlotten) onderhouden wegens de kans op beschadiging van de brug(gen) (artillerie; luchtgevaar; drijflichamen).

(22) Vooral niet teveel vooruit beschikken. Een gevecht *na* overgang is een afzonderlijke handeling, waarvoor *later* e.q. een *afzonderlijk* aanvalsbevel volgt.

(23) Gevechtstreinen, *voor zooveel strikt noodig*, met het 2e à 3e e.v. echelons mede over op vlotten, ponten e.d. Overigens tusschen of na de artillerie over de bruggen. Keukentreinen wellicht hooger vereenigd dan tot regimenten.

(24) Zie voor zulk een staat b.v. DE GELDER, t.a.p., blz. 92; SCHMIDT, t.a.p. blz. 688.

Een dergelijke vooropgezette, tot in details ontworpen indeeling vormt slechts een *schema*; hoewel het in zijn bijzonderheden in werkelijkheid zeker falen zal, geeft het een *beeld* van den ontworpen overgang en is als zoodanig nuttig.

De gang van zaken op de verschillende overgangsplaatzen hangt in hooge mate af van tal van te voren niet te ramen factoren, zooals vóór- en tegenspoeden, allerlei handelingen des vijands, belichting, verliezen aan overtochtsmiddelen, enz. enz. Daarom eischt b.v. het later te noemen Annexe III van den Franschen Velddienst als aanvulling op bovenbedoeld schema per Div. een „commissaire régulateur divisionnaire”. Deze regelt zich naar de opgegeven volgorde en de uren van overgang, doch het Annexe voegt daaraan toe: „Il y apporte toutes variantes, imposées par le développement de l'opération et par les incidents de la navigation”.

a) Afhankelijk van de gesteldheid der oevers 58 tot 97 M.

Voorts worden geëischt (zie ook HARTMANS, *Mil. Spectator* 1926, blz. 392/3):

per inschepingsplaats „un commissaire régulateur d'embarquement” (staf- of troepenofficier, regelingsofficier) en „un chef d'embarquement” (pontonnier- of pionierofficier, inschepingsofficier);

per ontschepingsplaats „un commissaire régulateur de débarquement” (ontschepingsofficier; ontschepingsplaats snel ontruimen; voorwaarts terrein winnen; aansluiten bij reeds overgegene troepen, enz.).

(25) Ter wille van de geheimhouding worden alle overtochtsmiddelen eerst na het invallen der duisternis vóór den overgang naar de overgangsplaatsen gebracht (anders uitstekend camoufleren). Voertuigen op voldoende afstand van de rivier houden; laatsten afstand geruischloos dragen. Afzonderlijke pontons kunnen, glijdende, door uiterwaarden door een enkel paard getrokken worden.

(26) De troepen blijven gedekt. Geen troepenoepening aan den rivierdijk en op de aanmarswegen kort daarachter (gevaar voor opstopping; alle kans op vijandelijk gericht of ongericht vuur). De achtergrens der z.g. inschepingsstrook valt van 1 tot uiterlijk 3 K.M. van de rivier.

ENKELE BELANGRIJKE BRONNEN NOPENS RIVIER- OVERGANGEN EN RIVIERVERDEDIGING.

1. Cardinal VON WIDDERN. Das Gefecht an Fluszübergängen.
2. SABRON. 1794/5 (Maas, Waal, Rijn en Lek; IJssel met verkeerd front).
3. De veldtochten van 1813 in Duitschland, 1814 in Frankrijk, 1864 in Denemarken (Schleij overgang), 1870/1, Wereldoorlog 1914/8 (vooral de rivieren op het W. operatietooneel en de Piave). Overtocht van de Duitschers over de Marne in 1918.
4. Franchissement des fleuves en présence de l'ennemi par le Colonel du génie NORMAND (bevoegde autoriteit; vele voorbeelden 1914/8 W. operatietooneel). Besproken door kapitein HARTMANS in *Mil. Spect.* 1925.
5. Dr. O. REGELE. Kampf um Flüsse (1925). Vele voorbeelden; meest O. operatietooneel.
6. W. E. VAN DAM VAN ISSELT. De verdediging van de IJserwaterlinie 1914/8 (*Krijgsw.* 1921/2).
7. Diverse pontonnier- en pioniervoorschriften, vooral de Deutsche Brückenbau en Fr. Veld. 1924, Annexe III: Franchissement d'un cours d'eau en présence de l'ennemi.
8. Taktische und pioniertechnische Erfahrungen bei Fluszübergängen im Weltkriege. Von einem deutschen Pionieroffizier (*Schweiz. Vierteljahrsschrift* 1922. Heft 1). (belangrijk).

9. *Technik und Wehrmacht* 1922.
Wörlen: „Die Pioniere bei Fluszübergängen im Weltkriege”.
 10. *Heerestechnik*. Sept./Oct. 1922.
Bespreking door KLINGBEIL van „Brückenbau”.
 11. *Revue du Génie*. Jan. Aug. 1924 door: Colonel ROLLIN.
Belangrijke voorbeelden uit wereldoorlog 1918 (smalle rivieren).
 12. Kapitein L. J. SCHMIDT. Een studie over rivierovergangen. *Mil. Spect.* 1924, blz. 643 e.v., 674 e.v.
 13. *Revue du Génie*. Nov. 1924.
Colonel NORMAND. „Passage de l’Aisne de vive force”.
 14. Artikelen van kapitein HARTMANS. *Mil. Spect.* Juli 1926.
Pontonnier-technische maatregelen voor een gewelddadigen rivier-
overgang. *Mavors* 1923, blz. 161 e.v. (A. T.). *Mavors* 1924, blz.
225 e.v. *Mavors* 1926, blz. 209 e.v. (alle omtrent het Nederlandsche
pontonwezen).
 15. Ritmeester Baron VAN VOORST TOT VOORST. *Krijgsw.* 1925/6.
Rivierverdediging en rivierovergang.
 16. Brugmaterieel door luitenant der genie LOHMEIJER. *Mil. Spect.*
Juni 1926.
-

De opleiding van beroeps- en reserve-officieren tot gasofficier.

DOOR

A. SCHWING,

Eerste Luitenant 2e Stormschool.

Nu het gasvraagstuk in breeder kring belangstelling begint te wekken, kan het zeer zeker nut hebben, wanneer verschillende heeren hun meening over de opleiding van gasofficieren eens kenbaar maken. Het artikel van den heer VAN AANHOLT in de Maart aflevering geeft ons dan ook aanleiding dit voor de weermacht zoo belangrijke onderwerp nader te bezien.

Voor ons leger worden noodig geacht:

1. een zeer beperkt aantal beroepsgasofficieren;
2. een zich aan de organisatie aanpassend getal reserve-gasofficieren-scheikundigen;
3. een zich aan de organisatie aanpassend getal reserve-veldgasofficieren.

Al deze officieren moeten „scheikundig” onderlegd zijn. Voor de groepen 1 en 3 onder scheikundig onderlegd te verstaan het bezitten van een scheikunde kennis H. B. S. 5 j. e., Cadettenschool, enz., in geen geval minder. Voor groep 2 dienen uitsluitend scheikundig ingenieurs in aanmerking te komen.

Bezien we thans de drie groepen in 't kort nader.

De beroepsgasofficier.

De beroepsgasofficier behoort in oorlogstijd thuis bij den Divisie staf; onder hem staan de „reserve” veldgasofficieren, ingedeeld bij de regimenten en bataljons.

Het aantal beroeps-gasofficieren kan dus gering zijn. Hun chemische kennis kan zeer bij de oppervlakte blijven, daar zij slechts eenvoudige chemische moeilijkheden moeten kunnen oplossen. Het werkelijk „chemisch” onderzoek toch behoort slechts door „chemici” te geschieden!

Ons land beschikt over een keur van scheikundigen; het zou derhalve, tevens om der kosten wille (hierbij ook te denken aan de vredesopleiding), absoluut geen zin hebben beroepsofficieren te gaan omvormen tot het peil van groep 2.

De beroepsgasofficier behoort, naast zijn kennis op gastactisch en gasmaskertechnisch gebied, in staat te zijn met behulp van geprepareerd papier (verkleuring), gasverklikkers, enz. de voornaamste gevaarlijke gassoorten te onderkennen (wij noemen b.v. fosgeen, chloorpikrine, mosterdgas, blauwzuur en koolmonoxyde).

Een en ander zal grootendeels machinaal werk zijn, waarbij dus geen chemische geleerdheid te pas komt. Hij behoort te weten (te begrijpen het hoe en waarom), hoe hij gasafsluitingen voor onderkomens met chemische stoffen, lijnolie, enz. behandelen moet; hoe de in-, uit- en nawerking van diverse gassoorten op die chemische stoffen, enz. is; hoe de luchtverversching in onderkomens te regelen (werking van natriumsuperoxyd en zuurstofhouders kennen). Wij kunnen hier natuurlijk niet volledig zijn in onze opsomming! Bij elkaar genomen achten wij een grondige opleiding (met inderdaad „hard” werken) volgens bovenstaande beginselen voor den beroepsgasofficier van 6 weken ruimschoots voldoende, aannemende, dat hij op de hoogte is van den stellingoorlog.

De reserve-gasofficier-scheikundige.

De reserve-gasofficier-scheikundige is de scheikundig-ingenieur. Men bestemme voor deze categorie dus slechts „afgestudeerde” chemici, aan wie, overeenkomstig hun leeftijd, een militaire rang worde verleend.

Hun taak moet zijn allerlei te velde eventueel voorkomende chemische moeilijkheden „snel” op te lossen, gasmonsters te onderzoeken, kool-onderzoek uit te voeren, enz., enz.

Het is zeer logisch, dat zulk werk *niet kan en mag worden toevertrouwd aan scheikundig half of heelemaal niet bevoegde personen!*

Een strenge scheiding behoort dus te bestaan tusschen het eenvoudige chemische werk van beroeps- en reserve-veldgasofficieren en het *veel chemische* kennis vereischend werk der reserve-gasofficieren-scheikundigen. De opleiding in vreedstijd van deze groep kan kort (3 tot 4 weken) en daardoor weinig kostbaar zijn, omdat de deelnemers chemisch „afgestudeerd” zijn en zij voor den gasdienst slechts op beperkt en zelfs „omlijnd” gebied proeven, enz. kunnen en behoeven te nemen. Voor onderzoek zijn echter wel dikwijls dure en kostbare instrumenten en installaties noodig, zoodat een verdere opleiding uitsluitend mag geschieden in een laboratorium, voorzien van de modernste zaken; alleen dan zijn de uitgetrokken gelden niet weggegooid.

De reserve-gasofficier-scheikundige behoort te worden ingedeeld bij den Divisie- en den Divisiegroepsstaf en moet zooveel doenlijk met den beroepsgasofficier samenwerken (combinatie van een chemisch-technischen en chemisch-tactischen gasdienst, waarbij echter *ieder op eigen terrein blijft!*).

De reserve-veldgasofficier.

Voor reserve-veldgasofficier wijze men „uitsluitend” oudere reserve-luitenants aan, waaronder wij willen verstaan, officieren met ten minste 4 dienstjaren als zoodanig.

Omdat de reserve-officier bij de huidige organisatie gewichtige functiën bij regiment en bataljon zal moeten vervullen, zullen de meest gewichtige diensten (waartoe zéér zeker den dienst van gas-

officier te rekenen) onder geen voorwaarde door jongere, onvoldoend in den troependienst ingeleefde reserve-krachten mogen worden ver-richt.

Behalve hetgeen vermeld voor den beroepsgasofficier, zal de reserveveldgasofficier een volledige opleiding in den loopgraafstrijd moeten ontvangen. Zonder behoorlijk theoretisch en practisch inzicht in de inrichting en bouw van loopgraafstelsels, onderkomens, steunpunten, mitrailleurpostelingen, hulpposten, enz., kan de reserveveldgasofficier zijn werk „niet” naar behooren leeren, wij wijzen o.m. op verbindingdienst, alarmeeringsdienst, verkenningsdienst, ontsmetting van loopgraven, onderkomens, enz., bouwen van gasdichte schuilplaat-ten (c.q. ombouwen tot idem), uitkijk en periscoopposten, mitrailleur-opstellingen, enz., enz., waarbij wij als „eisch” stellen, dat het onder-richt niet bij theoretische beschouwingen¹⁾ blijft, doch dat een en ander werkelijk „practisch” wordt uitgevoerd!

Eerst in de werkelijke, niét papieren stelling, ontdekt men voor welke moeilijkheden men komt te staan!

Een opleiding van 1 maand achten wij voldoende. Men bepale dus, hoeveel reserve „officieren” tot reserveveldgasofficier moeten worden opgeleid, men neme bij uitzondering reserve-officieren, die niét genegen zijn (er zijn er ongetwijfeld genoeg uit de rubriek „genegen”, mits men deze heeren behoorlijk financieel schadeloos stelt en niét „ bezig” houdt!).

Ten slotte nog enkele opmerkingen over het artikel van den heer v. A. De heer v. A. ging bij zijn beschouwingen uit van den reserve onderofficier en dit blijft zoo in zijn geheele artikel, hoewel in den titel gesproken wordt van verlofs-gas„officier”.

Bij het vaststellen van den oefeningstijd van 1 maand voor den reserveveldgasofficier, werd dezerzijds uitgegaan van den gewonen reserve-officier. Wil men den gasofficier als specialist beschouwen, wat deze zonder twijfel „is”, dan make men hem geen „dilettant”, door hem behalve reserve-officier óók nog in 6 maanden²⁾ totaal klaar te maken voor reserveveldgasofficier. Zulks is onmogelijk. Men krijgt dan niet alleen een „slecht” onderlegd reserve-officier, doch tevens hoogstens een middelmatig gasofficier. Wij zijn het dan ook heelemaal niet met den heer v. A. eens, dat zijn gasofficier niet zou behoeven te kunnen optreden als commandant van een spits-patrouille of als batterij officier³⁾, enz. Wij achten het noodzakelijk (de heer v. A. betoogt zulks in zijn artikel zelf óók), dat de gas-

¹⁾ Op papier gaat alles eenvoudig genoeg, zooals b.v. het verdrijven van gas uit een onderkomen door offensieve handgranaten, het ontsmetten van „besmette” vuurmonden, mitrailleurs, enz., het werken met K.G. chloorkalk, die als regel zullen ontbreken! We zullen het lijstje niet aanvullen!

²⁾ Na de eerste 3 maanden zijn zij niets meer dan „matig” reeruit.

³⁾ Wat moet genoemde officier doen, als er geen sprake is van gas? Bij iedere, buiten den gasdienst vallende opdracht, zeggen: „dat heb ik niet geleerd”!

officier tactisch ruim van blik is, dat hij bij vredesoefeningen optredend over véél spraakwater, voorstellingsvermogen, enz. beschikt, hetgeen alleen te bereiken is, indien genoemde reserve-veldgasofficier eerst „volledig” tot gewoon infanterie (enz.) reserve-officier is opgeleid! Van dien tijd mag geen dag af!

En dan nog is het verkeerd, voor die gewichtige betrekking te jonge reserve-officieren te bestemmen. Welke routine bezitten deze? Welk in- en overzicht hebben zij op hetgeen te velde geschiedt? Zeer zeker mag men daarvoor slechts oudere luitenants bestemmen. De heer v. A. doet het voorloopig met „gasvaandrighs” af. Wij achten dit principe schromelijk „fout”.

De gemiddelde vaandrig heeft al moeite om zijn gewonen dienst redelijk te volbrengen. Hij is zeer zeker de man niet om dié zaken uit te voeren, welke de heer v. A. hem in het gegeven programma wil laten doen. Wij willen dit program niet op den voet volgen, doch wijzen o.m. óp het adviseeren in zake gas door den vaandrig bij tactische oefeningen voor „officieren”.

Welk inzicht kan die vaandrig (die nog geen spitspatrouille kan commandeeren) in die tactische oefening bezitten? Slechts de reserve-veldgas„officier” met ten minste 4 jaar dienst als officier is daar op zijn plaats! Een opleiding van en in den troep in gasdienst „moet” in handen van officieren blijven en is totaal misplaatst, zoowel technisch als tactisch, in handen van een vaandrig. Moet in dezen mooien tak van dienst het dilettantisme ook al insluipen?

Zoolang bij de recrutenopleiding niet permanent voldoende reserve-officieren aanwezig zijn, moet de opleiding in den gasdienst (de te houden voordrachten inclus) geschieden door den „beroeps”gasofficier.

Het denkbeeld, iedereen maar voordrachten te laten houden, moet zich zeker ook niet tot de vaandrighs uitstrekken. Deze toch zal ten hoogste voordrachten kunnen houden voor welwillende jonge onder-officieren en indien hij onderhoudend genoeg is voor de manschappen.

Men moge wel eens bedenken, dat door het houden van voordrachten voor een gedwongen auditorium dikwijls meer schade dan nut wordt afgeworpen.

Een bespreking over een moeilijk onderwerp, zooals het chemisch-technisch-tactische, kan niet „iedereen” houden. Men late dus alleen hen spreken, van wie zekerheid bestaat:

1. dat zij de stof volkomen beheerschen;
2. dat zij ook ánderen iets kunnen leeren;
3. dat zij onderhoudend zijn.

Wordt aan een dier factoren níét voldaan, dan strandt de voordracht hopeloos! Wij beweren dan ook, dat het fout is, een vaandrig voordrachten te laten houden voor subalterne en hoofdofficieren¹⁾, zooals de heer v. A. dit aangeeft.

¹⁾ Wordt zoo'n voordracht niet slechts beschouwd als een „examentje” voor den vaandrig?

Men behoeft volstrekt niet onwelwillend te zijn, wanneer men liever geen proefkonijn- Auditorium voor een vaandrig vormt. Wij zijn er, om de woorden van den heer v. A. te gebruiken, van overtuigd, -dat „de activiteit van den reeds gevormden beroeps-gasofficier” wel gezorgd zal hebben voor de noodige voordrachten, zoodat deze voor de officieren niet meer behoeven te worden gehouden, ténzij dan door officieren, die er méér van weten, dan die beroepsgasofficiëren, waaruit dan blijkt, dat het gasgras voor den vaandrig toch zeker lang is weggemaaid! Men zorge er toch vooral voor ook in dit nieuwe vak niet „vervelend” te worden.

De zeer zeker belangrijke opdrachten, welke in den gasoorlog zullen voorkomen en waarvan de heer v. A. er eenige in zijn artikel typeerde, moeten toch bij eenigszins aandachtige beschouwing veel te zwaar en te hoog voor een vaandrig worden geacht.

Wanneer de heer v. A. wel eens een werkelijk goed geleide oefening in een „werkelijke” stelling heeft bijgewoond, kan hij begrijpen, dat zijn in die stelling rondtrekkende vaandrig in gas daarin niéts kan uitrichten. Theoretisch is zulks mooi, evenals de theorie op de schietbaan (wat we in tegenstelling met den heer v. A. héélemaal geen uitkomst achten!) Practisch, en dit behoort de heer v. A. toch te weten, komt van zulk onderricht nóóit iets terecht! Is dat tot „schade” van het leger al niet dikwijls genoeg bewezen? Waarom dan hier nog weer eens een aanbeveling?

Dat het gasmasker (E) bij de door den heer v. A. aangegeven marschoefening (pag. 146) nog op de heup werd gedragen, zouden wij den gasvaandrig zeker als een ernstige fout aanrekenen. Heeft de heer v. A. wel eens bij een grootere colonne geprobeerd het masker van uit de ruststelling (op de heup) in afwachtingsstelling (voor de borst) te brengen?

Verondersteld werd een vliegeraanval. Een groot gedeelte van den troep, zal indien het masker op de heup werd gedragen, het masker „te laat” in beschermingsstelling krijgen. Gevolg: paniek!¹⁾

Zoo gauw als een troep kans loopt op vijandelijke beschieting, onverschillig waar vandaan, moet het gasmasker E opgebonden voor de borst worden gedragen.

Bedenkelijk achten wij de fout, die de gasvaandrig begaat (blz. 147), door op het met mosterdgasvloeistof bedekte stuk weg chloorkalk te werpen, tenzij hij de bedoeling had de vloeistof hierdoor in brand te steken en met een groote, naar den wind gekeerde bocht dit weggedeelte te passeeren. Hij behoorde te weten, dat men op gasplassen altijd „eerst” aarde brengt, om „daarna”, (indien tenminste voorradig) chloorkalk te gaan strooien. Hoe heeft die gasvaandrig ontdekt, dat het mosterdgas was? Wederom theorie?

¹⁾ Uitgaande van de in dit geval „verkeerde” draagwijze” (Ruststelling), zou hier het masker, met overslaan van de afwachtingsstelling, onmiddellijk in „beschermingsstelling” moeten worden gebracht, om, nadat gasbescherming is verkregen, den draagzak in afwachtingsstelling te brengen.

Wij willen er ten slotte, wellicht ten overvloede, nog eens op wijzen, dat het gas hoofdzakelijk in den stellingoorlog zijn groote rol zal spelen.

De heer v. A. neemt dan ook terecht in zijn program op: oefening in de inrichting en verdediging van een stelling (houdt echter geen rekening met den daarvoor benoodigden tijd!)

Het is dus „eisch”, dat de reserve-veldgasofficier in een stelling met voldoende breedte en diepte, voorzien van moderne hulpmiddelen, betononderkomens, mitrailleurkazematten, enz., zich voor zijn taak leert bekwamen.

Men bedenke, dat de laagste gasofficier (die, wij herhalen het nog eens, dus nog geen spitspatrouille kan commandeeren!) toch nog den gasdienst van een „geheel bataljon” moet leiden; dat, zoowel in bewegingsstrijd als in den stellingoorlog een bataljon een zeer groot oppervlak in het terrein inneemt, waardoor reeds de gewone troepenofficier veel moeite ondervindt zijn taak naar behooren te verrichten! Hoe zal een gasvaandrig dit kunnen? Zonderling doet het daarom aan, dat de Mil. Gasschool in 't geheel niet over een stelling beschikt. De standplaats Utrecht voor deze school is dan ook geheel onjuist, *tenzij* men daar een uitgebreide stelling gaat aanleggen.

Wij herhalen, zónder stelling is dit onderricht „niet” te geven.

Het stelsel der gasvaandrigs (afgescheiden nog van hun opleiding — alle wapens door elkander) is zoowel onjuist als ondeugdelijk. Men breke hiermede dan ook zoo spoedig mogelijk en geve der Nederlandsche weermacht gas„officieren”, die vóór alles eerst geleerd hebben „officier” te zijn.

De aanwijzingen voor de opleiding met eenheden bij de Cavalerie 1926.

DOOR

P. M. H. TIELENS,
Eerste-Luitenant der Cavalerie.

Inleiding.

De onlangs aan de cavalerie uitgereikte aanwijzingen hebben betrekking op de oefeningen te paard en te voet van het eskadron en van het mitrailleur peloton.

Zij zullen hier slechts voor zoover worden behandeld, als zij van belang kunnen worden geacht voor hen, die niet tot het wapen der cavalerie behoren.

De ondervindingen, opgedaan in den wereldoorlog, hebben de cavalerie — evenals de andere wapens — gedwongen haar tactiek en in het bijzonder haar gevechtstactiek te wijzigen.

Getrouw aan eeuwen oude tradities en gesterkt door de roemrijkste voorbeelden uit de krijgsgeschiedenis, zocht de cavalerie in het moreele effect van den aanval te paard de normale oplossing der haar gestelde gevechtsofdrachten. Zij greep slechts naar de karabijn, indien het blanke wapen niet in staat bleek, haar het gewilde succes te verzekeren.

De macht van het moderne vuur heeft het gevecht te paard op den achtergrond gesteld en de cavalerie gedwongen *het gevecht te voet als de normale strijdwijze te aanvaarden.*

In verband met de gewijzigde gevechtstactiek, is de cavalerie ruim voorzien van lichte en zware mitrailleurs, bt. 6 Veld, verbindingsmiddelen, enz., waardoor haar gevechtskracht aanzienlijk is vergroot.

Al kan de cavalerie dan niet meer te paard op het gevechtveld ingrijpen, zij behoeft daarom haar vlotten ruitergeest niet prijs te geven. Zij blijft in het paard het middel vinden, zich snel door nagenoeg alle terreinen te verplaatsen, zich snel tot het gevecht te ontwikkelen en den vijand plotseling en krachtig onder vuur te nemen op plaatsen en uit richtingen, waar hij zulks het allerminst verwacht, om zich daarna zoo noodig snel aan het gevecht te onttrekken.

La cavalerie manoeuvre à cheval et combat par le feu, ziedaar hoe het Fransche Cavalerie Reglement de lessen uit den wereld-oorlog in het kort samenvat.

I. De aanwijzingen voor het Eskadron.

In verband met de gewijzigde gevechtstactiek, is dan ook een groot gedeelte van de aanwijzingen gewijd aan de oefeningen te voet. Hoewel in het voorschrift een scheiding is gemaakt tusschen de oefeningen te paard en die te voet, zal toch bij den gang van het onderricht geen

scherpe grens daartusschen moeten worden getrokken. De oefeningen in het gevecht te voet vangen nu reeds aan gedurende het africhtings-tijdperk der reeruten (p. 110) en moeten geleidelijk worden gekoppeld aan de oefeningen te paard (p. 22).

A. *De oefeningen te paard.*

Ook de oefeningen te paard zijn dienovereenkomstig van karakter gewijzigd. Zij hebben niet meer, zooals vroeger, uitsluitend ten doel door het houden van gesloten exercitiën den grondslag te leggen voor den aanval te paard. Zij dienen *in de eerste plaats, om de eenheden te leeren onder verschillende omstandigheden en in verschillende terreinen snel de minst kwetsbare vormen te kunnen aannemen en zich daarin te kunnen verplaatsen*, ten einde de beschikbare vuurkracht onder de meest gunstige tactische verhoudingen snel te ontwikkelen of aan het gevecht te onttrekken. *Bovendien hebben zij ten doel het peloton en het eskadron te oefenen in den aanval te paard.* (p. 4).

Hierdoor is het zwaarte-punt van de opleiding te paard nagenoeg geheel verplaatst van de gesloten exercitiën naar de *gevechts-oefeningen*.

Toch onderscheidt het voorschrift zeer terecht naast de gevechts-oefeningen ook nog de schoolsche oefeningen. Deze blijven noodzakelijk als voorbereiding om een goede uitvoering van de gevechtsoefeningen te verkrijgen en zijn tevens een middel voor den Commandant om zijn eenheid onder zijn persoonlijke invloed te brengen, in de hand te stellen en op een behoorlijk rijkunstig peil te houden. (p. 5).

In de laatste zinsnede van punt 5 waarschuwt het voorschrift echter nog eens uitdrukkelijk tegen een al te ver doorzetten van de schoolsche oefeningen en wijst er op, dat nimmer mag worden vergeten, dat de schoolsche oefeningen middel blijven om tot het in punt 4 omschreven doel te geraken.

Het spreekt van zelf, dat, naarmate het onderdeel kleiner is, meer de nadruk moet worden gelegd op de schoolsche oefeningen. Bij het eskadron ligt het zwaartepunt der opleiding reeds geheel bij de gevechtsoefeningen en mag aan het beoefenen van de schoolsche vormveranderingen niet meer tijd worden besteed, dan noodzakelijk is om het kader vertrouwd te maken met de vormen en vormveranderingen van het eskadron en met de voor- en nadeelen, die aan die vormen in verschillende tactische omstandigheden zijn verbonden. (p. 24).

Hieruit blijkt wel ten volle hoe de vroeger zoo veelvuldig beoefende exercitiën op den achtergrond zijn geraakt.

De aanval te paard.

Het groote aantal mitrs., waarover tegenwoordig de cav. van nagenoeg alle landen beschikt, maakt dat ook tegenover cavalerie de aanval te paard slechts uitvoerbaar is, indien het vijandelijk vuur door bijzondere omstandigheden niet ten volle werkzaam kan zijn.

Dit is alleen mogelijk bij een aanval uitgevoerd door kleine

afdeelingen, die zich snel kunnen ontwikkelen. De aanwijzingen geven dan ook aan dat de aanval op inf. en cav. in het algemeen niet door afdeelingen grooter dan een eskadron zal worden gereden; terwijl met het oog op de verrassing deze dikwijls in een willekeurigen vorm zal moeten geschieden (p. 88 en 89).

Bij voorkeur echter zal, tegen cavalerie te paard, gesloten en in linie worden aangevallen.

De aanval te paard van het eskadron tegen troepen te voet, artillerie- of voertuigencolones, zal in het algemeen in verspreide echelons plaats vinden, welke hetzij opeenvolgend, hetzij uit verschillende richtingen, hetzij op verschillende doelen worden aangezet.

De Lt. Mitr. maken den aanval bij voorkeur niet mede, zij trachten dezen met vuur te steunen.

De vormen.

Ook de verschillende vormen dienden noodzakelijk met de tactiek in overeenstemming te worden gebracht. Zij moeten een snelle ontplooiing en een zich geheel aanpassen aan terrein en omstandigheden mogelijk maken.

Dit kan slechts geschieden, indien den Commandant een volledige vrijheid en den ondercommandanten een groote mate van vrijheid wordt gelaten.

Naast enkele vaste vormen, die hieronder nader zullen worden behandeld, geeft het voorschrift in p. 55 *b* en in p. 72 den Commandant dan ook de volledige vrijheid elke andere groepeeringswijze aan te nemen, terwijl de onderdeelen zich daarbij niet alle in den zelfden vorm behoeven te bevinden.

Het vooroorlogische peloton kon te paard — uitgezonderd bij den verspreiden vorm — niet worden gesplitst. Het was als zoodanig voor het boven beoogde doel te log en te kwetsbaar en moest — mede door de invoering van 2 Lt. Mitr. per peloton — noodzakelijk worden gereorganiseerd. Tevens bleek de wenschelijkheid om bij het eskadron en het peloton over vast ingedeelde commandogroepen te beschikken. Een en ander was reeds vroeger vastgesteld in de aanwijzingen 1924.

Volgens de laatste aanwijzingen bestaat:

het eskadron uit een commandogroep (den E.C., een opperwachtmeester-instructeur, een trompetter, vier ordonnanssen, de verbindingsafdeeling en één of meer wielrijders), 4 pelotons, en de wielrijderspatrouille (\pm 15 man);

het peloton uit een commandogroep (den P.C., een trompetter en een ordonnans), 2 groepen en een opsluitend gelid (wachtmeester);

de groep uit den commandant, ongeveer 8 ruiters en een mitr. ploeg;

de mitrailleurploeg uit het, voor de bediening en voor het vervoer van den lichten mitrailleur, strikt noodige personeel, n.l. den schutter, den helper en den geleider met het draagpaard.

Door deze organisatie kan het peloton zich in weinig kwetsbare vormen bewegen en zich volkomen aan het terrein aanpassen.

De vormen van de mitrailleurploeg.

De normale vorm (fig. 1) wordt gebruikt bij afzonderlijke bewegingen van de mitrailleurploeg.

In *linie* bevinden zich de helper en de schutter links van den geleider met draagpaard. Deze vorm wordt tevens gebruikt in de marschcolonne met vieren.

In den *verspreiden* vorm hebben de schutter, de helper en de geleider een onderlinge tusschenruimte van 5 M.

De vormen van de groep.

Deze zijn:

a. *de linie* (zie hiervoor fig. 2 van het peloton, waarbij de beide groepen, elk in linie, zich naast elkander bevinden).

Men ziet dat het 2e gelid, waaraan vroeger met het oog op den aanval te paard zooveel waarde werd gehecht, feitelijk is vervallen, daar de mitr. ploeg, die nu het 2e gelid vormt, den aanval in beginsel niet mede maakt.

b. *de verspreide vorm*, waarbij de ruiters zich op één gelid met 5 M. tusschenruimte naast elkaar bevinden. De mitr. ploeg bevindt zich eveneens verspreid achter of zijwaarts van het voorste gelid.

c. *de marschcolonne* met vieren, met tweeën en met éénen (zie voor de marschcolonne met vieren fig. 3 van het peloton, waarbij de groepen elkander volgen, elk in marschcolonne met vieren).

De vormen van het peloton.

De vormen van het peloton worden onderscheiden in de gesloten-, de geopende vormen en den verspreiden vorm.

Bij de *gesloten vormen* onderscheidt men, behalve de linie en de marschcolonne (zie fig. 2 en 3), nog als overgangsvorm naar de open vormen, de „*colonne met groepen*”, waarbij de groepen — elk in linie — zich op 2 M. achter elkaar bevinden, en de „*colonnelinie*”, waarbij de groepen zich, elk in marschcolonne (met vieren, tweeën of éénen) met een onderlinge tusschenruimte van 5 M. naast elkaar bevinden.

Bij de *geopende vormen* kent men slechts één vasten vorm, m.n. „*de open vorm*”. Hierbij bevinden zich de groepen, elk in marschcolonne met vieren, tweeën of éénen, met 50 M. tusschenruimte naast elkander.

Overigens kan op aanwijzing van den Commandant elke andere groepeeringsvorm worden aangenomen, terwijl de groepen zich niet alle in den zelfden vorm behoeven te bevinden.

Het aangeven van één *vasten* geopenden vorm verdient veel aanbeveling. Niet altijd zal de tijd beschikbaar zijn om uitgebreide aanwijzingen te verstrekken. Op één enkel commando moet een minder kwetsbare vorm kunnen worden aangenomen. Daarna kan deze vorm beter aan het terrein en de omstandigheden worden aangepast.

Fig. 1.

Fig. 2.

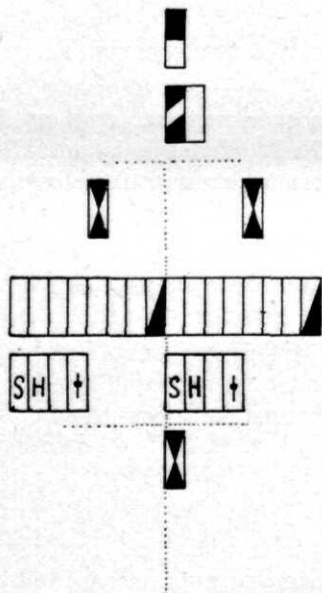
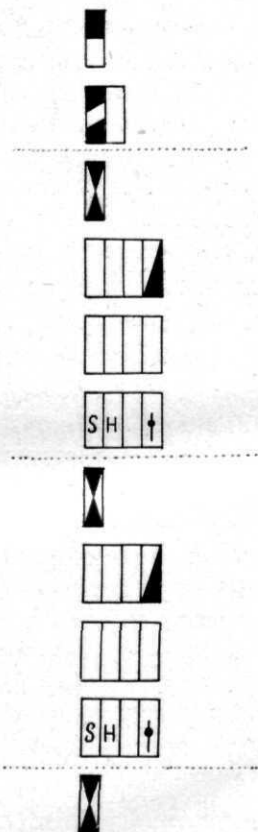

Fig. 3.

Verklaring der teekens

	Delotuscommandant		Fluzaar
	Groepscommandant		Witr. Schutter.
	Korporaal		Witr. Jaars
	Trompetter		Fluipers

De vormen van het eskadron.

De gesloten vormen van het *eskadron* bestaan, behalve uit de linie, de colonnelinie en de colonne met groepen, uit de *colonne met pelotons*. Hierbij volgen de pelotons elkander in linie of in colonne linie.

De open vormen van het eskadron worden naar omstandigheden gelast.

Hier kan geen vaste open vorm worden aangegeven, daar de opstelling der pelotons verschillend kan zijn.

Moet het eskadron plotseling op één commando een minder kwetsbaren vorm aannemen, dan wordt gecommandeerd „In elk peloton in open vorm = marsch” (zie p. 9), waarop de pelotons op de plaatsen, waar zij zich bevinden, of na zoo noodig tussehenruimte en afstand te hebben genomen, den open vorm aannemen.

Vormveranderingen.

In tegenstelling met het reglement 1912, wordt in beginsel bij vormveranderingen de gang niet vermeerderd. Wil de Commandant de vormverandering in versnelden gang doen plaats hebben, dan geeft hij in zijn commando den gang aan. (p. 15b). Dat dit niet op een verminderde vlotheid duidt, blijkt eveneens uit p. 15b; want waar het vroeger verboden was den gang twee maal te verdubbelen, is dit nu bij de gevechtsoefeningen toegestaan.

B. De oefeningen te voet.¹⁾

Zeer sterk wordt in het voorschrift in verband met de hiervoor behandelde tactiek de nadruk gelegd op het uit alle vormen en zonder voorafgaande waarschuwing snel en ordelijk afstijgen en aantreden, alsmede op het vlug en ordelijk te paard stijgen. (p. 23, 118, 164 en 193).

De nadering tot het gevechtsdoel wordt, zoolang de tactische omstandigheden zulks veroorloven, *te paard voortgezet*. Een goede uitvoering van dezen naderingsmarsch te paard bevordert de verrassing, legt den grondslag voor de juiste opstelling van de handpaarden en stelt den Cav.C. in staat, de voordeelen van de beweeglijkheid zooveel mogelijk te benutten.

Evenwel kunnen voor de uitvoering van den naderingsmarsch geen vaste regels worden gegeven. Zoo zal in vele gevallen, wanneer in het voorterrein op zwakken weerstand wordt gestooten, gedeeltelijk te voet, gedeeltelijk nog te paard, over breede fronten onder wederzijdschen steun kunnen worden terrein gewonnen.

Moet worden afgestegen, dan worden de handpaarden opgesteld met behoud van de onderlinge tussehenruimten van de pelotons en de groepen, tenzij het terrein en de omstandigheden het noodzakelijk maken, dat de handpaarden bij elkaar blijven. (p. 169).

Ook hier dus verspreiding der doelen en aanpassen aan het terrein.

¹⁾ Voor zoover dit voor een goed begrip van het navolgende noodzakelijk is, zijn hierbij enkele punten behandeld uit deel IV „Het gevecht van Lichte Troepen”.

In beginsel moeten de handpaarden zoo lang mogelijk beweeglijk worden gehouden.

Daarom stijgen per groep aanvankelijk niet meer dan *zeven* ruiters af, namelijk de Gr.C., de mitrailleurshutter, de helper en 4 andere ruiters. Alsdan blijven 5 paardenhouders beschikbaar voor 13 paarden. Later kan dan nog 1 hunner worden aangewezen tot versterking van de groep. De handpaarden blijven dan nog beweeglijk. De groep is dus bij beweeglijke handpaarden maximum 8 man, bij onbeweeglijke handpaarden maximum 10 man sterk.

Tenzij de Gr.C. anders bepaalt, worden per mitr. slechts 4 trommels medegevoerd (p. 128 en 129), t.w. door den helper en door een karabijnshutter elk twee.

Aangezien *de groep* en het *peloton* te voet nagenoeg volgens dezelfde beginselen optreden als de infanterie, zal hiervoor met vermelding van de enkele afwijkingen worden volstaan.

De mitr.ploeg is de kleinste vuureenheid. Zij vormt de hoofdvuurkracht. De karabijnshutters van de groep vormen bovendien de *stootkracht*, zoo noodig een reserve voor de mitrailleurbediening. Zij treden op als munitiedragers en zorgen voor de beveiliging. (p. 124).

Uit het feit, dat de karabijnshutters in de groep tevens de stootkracht vormen, moet niet worden afgeleid, dat de Gr.C. gaat manoeuvreeren met twee ploegjes, waarvan er een de stootkracht en de andere de vuurkracht vormt. Dit is geenszins de bedoeling. Integendeel, het zeer juiste beginsel is gehuldigd, dat de eene *mitr.groep* de beweging van de andere *mitr.groep* mogelijk moet maken. De vuurkracht mag niet achter blijven, zij moet nagenoeg gelijk met de stootkracht het aanvalsdoel bereiken. Pas op het laatste oogenblik, dus bij den stormaanval, wordt de stootkracht van de groepen aangewend, waarbij de Lt. Mitr. met vuur steunen.

Zoowel in verband met het bovenstaande als met het feit, dat veelal tegen vijandelijke lichte troepen moet worden opgetreden, waarbij de intervallen groot zijn en niet steeds door achterwaartsche opstellingen worden bestreken, is sterk de nadruk gelegd op het „infiltreren”.

Een vastgelopen groep wordt het best gesteund, indien de groepen, die geen of weinig weerstand voor zich hebben, op aanwijzingen van den Pel.C. trachten tusschen de vijandelijke groepen door te dringen en de beweging voort te zetten, tot zij haar vuur kunnen brengen tegen de flanken der vijandelijke opstellingen. Door de bedreiging van haar flanken zullen dan die vijandelijke groepen teruggaan, waardoor de door vuur opgehouden groepen zoo spoedig mogelijk de voorwaartsche beweging kunnen hervatten. (p. 184 en 214). Hier ziet men dus wel zeer duidelijk, dat de beweging wordt verkregen juist door een naar voren brengen van de vuurkracht en niet door den mitr. als „Feuerschütz” achter te laten.

Waar de groep en het peloton in hoofdzaak volgens de zelfde begin-

selen optreden als de infanterie, daar is dit voor het eskadron en de hoogere eenheden slechts bij uitzondering het geval.

Het karakter van het gevecht te voet is verschillend, naarmate de omstandigheden, waaronder het wordt gevoerd.

Treden lichte troepen zelfstandig op, dan zijn hunne flanken meestal niet aangeleund. *Bij den aanval* kan deze bewegingsvrijheid de gelegenheid bieden tot het bedreigen van 's vijands flank en verbindingen, waardoor een snelle beslissing kan worden verkregen.

Bij de verdediging daarentegen opent zij den vijand de gelegenheid tot omvatting en tot een bedreigen der eigen verbindingen.

Zoowel bij den aanval als bij de verdediging leidt dit tot een optreden op breede fronten, eenerzijds om te kunnen omvatten vóór de vijand zich heeft ontwikkeld, anderzijds om omvatting zooveel mogelijk te ontgaan.

Zelfs indien de verdediging een meer langdurig karakter moet dragen en dus feitelijk een diepe groepeerings gewenscht zou zijn, moet toch met het bovenstaande rekening worden gehouden. Bij een *te* diepe groepeerings komt de verdedigende kracht niet tot haar recht. De verhouding tusschen frontbreedte en diepte moet ook *dan* bij den verdediger zoodanig worden geregeld, dat voor den aanval de moeilijkheden en de tijd, aan een omvatting verbonden, nagenoeg gelijk zijn geworden aan die van den zuiveren frontaanval.

Hieruit ziet men dat een optreden volgens de beginselen van het infanterie-gevecht met kans op gunstigen uitslag slechts kan worden gevoerd met den steun van andere wapens en aangeleund aan andere troepen of ontoegankelijke terreinen. (p. 239).

Zoowel bij den aanval als bij de verdediging leiden deze groote frontbreedten veelal tot een optreden in *gevechts-groepen*, die daardoor gezamenlijk een grootere ruimte beheerschen dan bij een aaneengesloten front mogelijk is.

De Aanval.

Heeft de aanval ten doel door een bedreiging van 's vijands flanken en rug een snelle beslissing te verkrijgen, zoo wordt tegenover het front van de tegenpartij een vasthoudende groep aangezet van zoo gering mogelijke sterkte.

Komt de aanval van de naar verhouding zwakke frontgroep tot staan, dan zal de *front*groep in het algemeen **niet** worden versterkt. Zij zet zich in dat geval in het veroverde terrein vast en maakt zich gereed, door het afgeven van elkaar kruisende flankerende vuren, tegenstooten en tegenaanvallen af te weren¹⁾. Zij hervat den aanval onmiddellijk, indien de vijand het gevecht tracht af te breken of de uitwerking der omvattinge groep zich doet gevoelen.

¹⁾ Het gevaar te worden teruggeworpen is voor deze aan bajonetten zwakke frontgroep het grootst gedurende de beweging. Een snel kunnen overgaan, op elk gewild oogenblik, van den aanval tot de verdediging is voor haar daarom een levenskwestie.

Verzekert men het succes van de omvattende groep, dan verzekert men tevens op de beste wijze het opnieuw voorwaarts gaan van de frontgroep. De reserve zal dan ook, in het boven genoemde geval, in het algemeen worden ingezet op den buitenvleugel der omvattende groep òf, indien dit door het terrein en omstandigheden niet mogelijk is, tot een versterking van de omvattende groep. Zou men tevens of enkel de *zwakke* frontgroep versterken, dan ontstaat het gevaar, dat men nergens sterk genoeg is om de beslissing te verkrijgen.

Men moet hierbij bedenken, dat een binden in front van *sterke* vijandelijke krachten door *zwakke* eigen krachten in verband met het machtsverschil tusschen aanvaller en verdediger niet meer mogelijk is. Om 's vijands troepen in front te binden, vooral indien de toestand op diens vleugel kritiek wordt, zou men in front met *overmacht* moeten aanvallen, waardoor de machtsverhouding op den beslissenden vleugel ten eigen nadeele zou veranderen. Hoe sterker men in front aanvalt, hoe meer men zich zelf bindt.

De breedte van het aanvalsvak van een eskadron, dat als één gevechts-groep optreedt, wisselt van 200 tot 500 M. al naarmate den weerstand, dien men verwacht en de taak, die aan het eskadron is opgedragen, rekening houdend met den aard van het terrein. Treedt het eskadron in meer gevechts-groepen op, dan kan tengevolge van de tusschenruimte tusschen de gevechts-groepen de frontbreedte belangrijk grooter zijn. Voor het verband en de samenwerking moeten dan bijzondere maatregelen worden getroffen. (p. 205).

De Verdediging.

Er moet steeds naar worden gestreefd, de verdediging actief te voeren.

In gunstige terreinomstandigheden kan de verplaatsing van de eenheden, welke bestemd zijn tot het uitvoeren van den tegenstoot of van den tegenaanval te voet, soms te paard geschieden.

Zooveel mogelijk moet worden gestreefd naar een front van aaneengesloten vuren.

Is zulks in verband met de opdracht niet mogelijk, dan worden — indien het terrein zich daartoe leent — de belangrijkste opmarsch-wegen des vijands door gevechtsgroepen afgesloten. Deze gevechtsgroepen hebben een afwisselende sterkte en vervullen een min of meer zelfstandige taak.

In dit geval zal het tusschenterrein moeten worden bewaakt en zal de reserve sterker moeten zijn. (p. 230).

De tijdelijke verdediging kan worden gevoerd:

I. In hoofdzaak stilstaande, in een breede ondiepe strook, waarbij het zwaartepunt is gelegen in de verdediging van de frontlijn;

II. Beweeglijk over kleinere of grootere diepte.

Ad I. Hierbij zal de E.C. in algemeenen zin veel troepen in voorste lijn inzetten. In gunstige terreinomstandigheden kan de in te nemen

frontbreedte tot 1200 M. bedragen. Eisch moet zijn, dat het terrein tusschen de pelotons door vuur wordt bestreken, doch dat het rechtstreeksch bevelsverband van de pelotons zooveel mogelijk behouden blijft. (p. 231).

In den regel worden geen ondersteuningspelotons aangewezen en kan meestal met het achterhouden van een *reserve* worden volstaan.

Deze dient — behalve om het hoofd te bieden aan onverwachte handelingen des vijands — om op een daartoe geëigend oogenblik door een tegenstoot de beslissing uit te lokken, of om aan de vóórpelotons (-groepen) de gelegenheid te verschaffen, zich uit het gevecht los te maken. (p. 232).

In verband met den aard van de tijdelijke verdediging moet er bij de keuze van de frontlijn op worden gerekend, dat het afbreken van het gevecht en het weder te paard gaan, ook bij dag mogelijk dient te zijn. Is het terrein achter de frontlijn, hiervoor minder gunstig, dan zal het invallen van de duisternis moeten worden afgewacht, of wel het gevecht moeten worden afgebroken voor dat de vijand met sterke krachten tot op 600 M. van de stelling zal zijn genaderd. Is het terrein zeer gunstig, dan kunnen de handpaarden in de onmiddellijke nabijheid worden opgesteld. (p. 234).

Ad II. Bij deze verdedigingswijze wisselt men kortstondig standhouden met vrijwillig terugtrekken beurtelings af.

Hierbij wordt slechts stand gehouden, teneinde den vijand te dwingen zich tot den aanval te ontwikkelen. Een beslissende aanval door overmacht wordt echter niet afgewacht.

De verdediger vermijdt dus, zich te veel in het terrein vast te zetten.

Hij ontwijkt elken vijandelijken aanval, zoodra deze gevaarlijk dreigt te worden en groepeerd zich opnieuw, achterwaarts, in de nieuwe, vooruit verkende en daartoe geschikte, terreingedeelten, waarbij hij de keuze heeft van goede waarnemingspunten, goede schootsvelden en gedekte afmarschwegen.

Zoodoende wordt de vijand telkens opnieuw, tot nauwkeurige verkenningen en langdurige aanvalsvoorbereidingen gedwongen, waardoor zijn opmarsch aanmerkelijk wordt vertraagd en de verdediger groote tijdwinst verkrijgt.

Het gaat derhalve om een *sprongsgewijze* verdediging, waarbij de achterwaartsche sprongen zullen worden gemaakt, of wel door de geheele macht ineens, dan wel door grootere of kleine onderdeelen bij toerbeurt.

In het laatste geval zullen deze onderdeelen dus bij herhaling *langs* dan wel *door* elkaar heen terugtrekken, waardoor een schaaksgewijze verdedigingsvorm ontstaat, welke voor de vijandelijke aanvalsgroepen een voortdurende en dikwijls onverwachte vleugelbedreiging veroorzaakt.

De beweeglijke verdediging is slechts uitvoerbaar na nauwkeurige voorbereidingen en in daartoe gunstige terreinen. Het terrein moet in

de eerste plaats het gedekt teruggaan der verschillende groepen mogelijk maken.

Hoe verder naar voren de beweeglijke verdediging kan aanvangen, des te grooter zal de verkregen tijdwinst worden. Men bedenke daarbij evenwel, dat de kans op omtrekking dan grooter wordt. In verband daarmee zullen de sprongen, uitgevoerd door de geheele macht, eveneens grooter moeten worden.

Zoo noodig zal de beweeglijke verdediging tenslotte in een stilstaande overgaan.

Bij deze wijze van verdediging zal de frontbreedte over het algemeen minder moeten zijn dan 1200 M., omdat ondersteuningspelotons (-groepen) moeten worden aangewezen, die de voorpelotons (-groepen) bij het teruggaan moeten kunnen opnemen of steunen.

Een frontbreedte van 700 à 800 M. is in den regel als een maximum te beschouwen. Alleen wanneer in de te verdedigen terreinstrook onbegaanbare terreinen voorkomen of groote open gedeelten, welke door vuur kunnen worden bestreken, kan de frontbreedte grooter zijn. (p. 236).

De handpaarden worden zoo eenigszins mogelijk dicht achter de vóórpelotons gedekt opgesteld, teneinde zoo noodig een snelle stellingwisseling mogelijk te maken.

Ten slotte kan de cav. nog een *hardnekkige* verdediging voeren volgens de beginselen voor het infanterie gevecht. De frontbreedte van het eskadron zal dan niet meer dan 300 M. kunnen bedragen. Steun van andere wapens en aanleuning aan weerszijden is dan echter geboden.

II. De aanwijzingen voor het Mitrailleur-peloton.

De aanwijzingen te paard voor het Mitr. Pel. zijn op de zelfde grondslagen opgebouwd als die voor het eskadron. Hier dus eveneens soepele vormen en een zich geheel aanpassen aan terrein en omstandigheden.

Het stuk bestaat uit den St.C. (tevens schutter en No. 1.), de bedieningsmanschappen 2, 3 en 4, een geleider met mitrailleurpaard en twee geleiders met munitiepaard. (p. 21).

Per stuk worden te paard medegevoerd 3500 patronen, een olie-, een water- en een gereedschapskist, alsmede 2 reserveloopten.

De *sectie* bestaat uit den S.C., 2 stukken, benevens een geleider met munitiepaard dat een der stukken volgt. De sectie voert 8750 patronen mede.

Het peloton bestaat uit een commandogroep, 3 secties, waarvan 2 als boven is omschreven. De 3e sectie is tevens gevechtstrein en bestaat uit 2 patroonwagens met elk 20.000 patronen. Op elken patroonwagen worden een mitrailleur en de daarbij behorende bedieningsmanschappen 2, 3 en 4 medegevoerd.

De St.C. is bereiden. Deze derde sectie beschikt over verhoogstangen, waardoor zoowel vanaf de wagens als van den drievoet op vliegtuigen kan worden gevraagd.

Van den gevechtstrein van het regiment zijn 2 patroonwagens, elk met 20.000 patronen, bestemd voor het Mitr.Pel.

Het *Regiment Huzaren* beschikt dus in totaal over 6 zware mitrailleurs met 97.500 patronen.

In p. 64 legt het voorschrift den nadruk op de samenwerking met andere eenheden. Het zijn ten slotte deze eenheden, die het gevechtsdoel bereiken, zoodat alle handelingen van de mitrailleurs er op gericht moeten zijn, hen op de beste wijze te steunen.

In p. 151 wordt nog eens nader aangeduid, hoe de eskadrons op de beste wijze worden gesteund. *Bij den aanval* zullen de zware mitrs. hun vuur dus in hoofdzaak moeten richten tegen die doelen, die het voorwaarts gaan van de eigen troepen bemoeilijken of beletten, aanvankelijk op grooten afstand tegen zware mitrailleurs en andere gunstige doelen, op korteren afstand mede tegen lichte mitrailleurs des vijands.

Bij de verdediging kunnen de zware mitrs. daardoor reeds op grooten afstand 's vijands nadering bemoeilijken en het in stelling komen van zware mitrailleurs beletten. Men late zich echter niet verleiden tot het voeren van een vuurstrijd met vijandelijke in stelling staande mitrs., wanneer naderende doelen met gunstig gevolg onder vuur kunnen worden genomen.

Ook bij het van stelling veranderen legt het voorschrift den nadruk op een blijvend vuursteun. Het van stelling veranderen wordt noodzakelijk, indien te voorzien is, dat uit de eerst ingenomen opstelling binnen korten tijd geen voldoende vuursteun meer zal kunnen worden verleend. In dit geval zal het stelling veranderen stuksgewijze kunnen geschieden (p. 108), waardoor een blijvende vuursteun mogelijk wordt.

Onder het opschrift „de vuurleiding” geeft het voorschrift eenige belangwekkende beschouwingen over het vuren op verschillende afstanden; de punten 112 t/m 114 volgen hier in hun geheel:

112. *De bundel van den zwaren mitrailleur op cavalerie-drievoet-affuit heeft bij het afgeven van puntvuur op alle afstanden met 20 à 30 schoten voldoende dichtheid om een doel, dat binnen den bundel is gelegen, geruimen tijd buiten gevecht te stellen.*

Neemt men geen uitwerking of aanslagen waar, dan heeft men geen gegevens omtrent de ligging van den bundel ten opzichte van het doel en kan dus het voortzetten van het vuur met hetzelfde mikpunt en vizier patronen verspillen zijn. *Daarom moet steeds, indien geen uitwerking kan worden waargenomen, na iedere 20 à 30 schoten puntvuur, van mikpunt, c.q. vizier, worden veranderd.*

Dit zelfde beginsel moet worden toegepast bij K.B.S. en K.D.S. indien, na het afgeven van een voldoende aantal schoten geen uitwerking kan worden waargenomen.

113. *Op kleine afstanden* wordt bij nauwkeurige richting en nauwkeurig vastgestelden afstand de bundel met vrij groote zekerheid op het doel gebracht.

Althans zullen slechts geringe veranderingen bij het nemen der mikpunten (zie punt 112) noodig zijn om zulks te bewerkstelligen. Bovendien kunnen op deze afstanden somtijds aanslagen worden waargenomen, waardoor de ligging van den bundel kan worden verbeterd, zoodat tot op 600 à 700 M. zoonoodig aan één mitrailleur de bestrijding van een bepaald doel kan worden opgedragen.

114. *Op de grootere afstanden* bestaat ook bij de nauwkeurigste richting geen trefzekerheid. De fout bij het meten van den afstand gemaakt en de onbekendheid met sommige niet vast te stellen atmosferische invloeden, alsmede het op dien afstand niet kunnen waarnemen van aanslagen en uitwerking, maken het dan noodzakelijk, het juistheidsvuur te vervangen door het onveilig maken van een bepaalde terreinstrook, waarin het doel naar alle waarschijnlijkheid is gelegen.

Deze strook moet met voldoende kogels worden bedekt en om te voorkomen, dat het doel zich onttrekt, moet deze dichtheid in korten tijd worden verkregen hetgeen: *het vuren met meer mitrailleurs op het zelfde doel (strook) noodzakelijk maakt.*

Punten 115 en 121 geven aanwijzingen in zake de grootte van de strook en het te verschieten aantal patronen.

Dit laatste wisselt van 100 tot 180 patronen per mitr. naar gelang van den afstand. Bij belangrijke doelen op grooten afstand zelfs tot 250 patronen per mitr.

Punt 120 geeft aan dat de strook kan worden verkleind, indien aanslagen kunnen worden waargenomen. Het schatten van den afstand doel-aanslagen is echter zeer moeilijk, zoodat men ook dan goed doet niet steeds op het zelfde punt te blijven doorvuren.

Het beginsel, neergelegd in p. 112, is eveneens van toepassing op een strook.

Is in een bepaalde strook voldoende dichtheid verkregen en kan geen uitwerking worden waargenomen, zoo ligt de strook ten opzichte van het doel niet goed. Een voortzetten van het vuur in dezelfde strook is dan patronen verspillen. In zoodanig geval moet de S.C. nieuwe vuurbevelen verstrekken. (p. 123).

Wat het berekenen van den dagafstand betreft, het voorschrift erkent, dat in het snel verlopend gevecht van lichte troepen de tijd hiervoor ontbreken kan. In die gevallen moet echter met groote temperatuursverschillen, wind en regen, bij het bepalen van het vizier worden rekening gehouden.

Een en ander maakt het schieten in diepe strooken nog noodzakelijker. (p. 116).

Hoofdstuk X behandelt het tactisch gebruik van mitrailleurs.

In p. 146 wijst het voorschrift er op dat de cavalerie-mitrailleurs door vervoer op draagpaarden de cavalerie onder alle omstandigheden kunnen volgen en daardoor snel gebracht kunnen worden tot in de onmiddellijke nabijheid van de in te nemen stellingen, waardoor verrassende en overstelpende vuuropeningen mogelijk zijn uit richtingen, waar de vijand zulks het allerminst verwacht.

De 3de sectie is in het algemeen in de eerste plaats bestemd voor het vuren op vliegtuigen.

De commandant, bij wien mitrailleurs zijn ingedeeld, moet er naar streven het verrassend element zooveel mogelijk tot uiting te doen komen. Hij bepaalt het gebruik der zware mitrs.

Toch zal men er rekening mede moeten houden dat bij de breede gevechtsfronten niet allen onderdeelen de steun van zware mitrs. zal kunnen worden verleend, daar versnipperen der mitrs. in het algemeen niet gewenscht is.

Verder kunnen de mitrs. onder gunstige omstandigheden breede fronten met nagenoeg eigen kracht onder vuur houden, waardoor troepen voor andere doeleinden kunnen worden uitgespaard.

Motordienst.

DOOR

G. J. J. WOUTERS,

*Kapitein, Hoofd van het bureau Motordienst bij den
Chef v. d. Gen. Staf.*

Het vorig jaar werd te Haarlem een zesdaagsche cursus gehouden voor hoofd-en subalterne officieren van den Motordienst.

Gaarne geven wij gevolg aan de vereerende uitnoodiging der Redactie van dit tijdschrift om de tactische oefening op de kaart, welke wij gedurende dien cursus leidden, ter kennis van de lezers van den *Militairen Spectator* te brengen.

Bij die oefening werd behandeld:

een opmarsch der tot het Veldleger behorende Aut.T.-bataljons en compagnieën voor geneeskundig vervoer uit onderstelde mobilisatiecentra naar een eveneens ondersteld concentratiegebied,

een legering van een Aut.T.-bataljon in een kantonnement, dat niet door andere troepen bezet was,

het vervoer door onderdeelen van de Aut.T. van het Veldleger van de voor een divisiegroep bestemde levensmiddelen en munitie van de betrokken eindstations naar de aanvullingsplaatsen dier divisiegroep, en een troepentransport met behulp van motorvoertuigen.

De onderstelling voor de tactische oefening luidde als volgt:

Algemeene oorlogstoestand.

De grens tusschen roodland (Oost) en blauwland (West) loopt van Delfzijl over Coevorden—Groenlo—Gennep en vervolgens langs de Maas over Maastricht—Luik—Namen.

Rood verklaarde den 30sten Augustus 1926 den oorlog aan Blauw.

De maatregelen van Rood wijzen op een aanvallend optreden van die zijde.

In den namiddag van den 2den September overschreden roode verkenningsafdeelingen ten Zuiden van het kanaal Almelo—Nordhorn op verschillende punten de grens.

Het opperbevel van Blauw besloot voorloopig een defensieve houding aan te nemen.

Het doet daartoe o.m. op den westelijken Maasoever, tusschen Mook en Nijmegen, in het oostelijk deel der Betuwe en op den westelijken oever van den IJssel een stelling ter verdediging inrichten, front Oost.

De luchtstrijdkrachten van beide partijen hebben een nagenoeg overeenkomstige sterkte.

Bijzondere Oorlogstoestand Blauw.

Het blauwe Noordleger, samengesteld als een versterkt Nederlandsch Veldleger, heeft tot taak de bezetting van het oostelijk deel der Betuwe en van den westelijken IJsseloever.

Met uitzondering van de Aut.T. heeft het in den avond van den 2den September zijn opmarsch voltooid.

Een gedeelte der Lt.B. en de verkenningsafdeelingen der D.G. in eerste lijn (I, II en III D.G.) bevinden zich sedert den morgen van den 2den September Oost van den IJssel, ter verkenning en vertraging van 's vijands opmarsch en ter verhindering van zijn verkenning op den grond.

C.—Aut.T. Veldleger ontvangt te 10.15 voorm. van den 3en September te Haarlem van den C.V. telefonisch de volgende

Opdracht.

De Aut.T. van het Veldleger rukken in den nacht van 3 op 4 September naar den IJssel op.

Bestemmingen:

St.-Aut.T.	Veldleger Apeldoorn,
I-Aut.T.	Beekbergen,
II-Aut.T.	Nunspeet,
III-Aut.T.	Ede,
IV-Aut.T.	Putten en
Compagnieën voor Geneeskundig vervoer Voorthuizen.	

Gevraagd:

De maatregelen van C.-Aut.T. Veldleger na ontvangst van bovenstaande opdracht.

Aangenomen werd dat de eerste kantonnementen waren, voor:

St.-Aut.T.	Veldleger Haarlem,
I-Aut.T.	Scheveningen e. o.,
II-Aut.T.	Amstelveen e. o.,
III-Aut.T.	Schipluiden e. o.,
IV-Aut.T.	Hillegom en
de Compagnieën voor Geneeskundig vervoer Weesp.	

C.-Aut.T. Veldleger besloot de verplaatsing der onder zijne bevelen staande treinen in een schriftelijk marschbevel te regelen.

Inziende dat met de samenstelling en vermenigvuldiging van dat bevel geruime tijd gemoeid zou zijn en begrijpende dat de Commandanten van bovengenoemde bataljons en die van de vereenigde compagnieën voor Geneeskundig vervoer den hun restenden tijd hoog noodig zouden hebben voor het treffen van allerlei maatregelen, besloot hij telefonisch een voorloopig bevel uit te geven.

Dit luidde als volgt:

C.-Aut.T. Veldleger.

No. 1.

Haarlem, 3 - 9 - '26. 11.00 voorm.

Voorloopig bevel.

- 1e. *De Aut.T.Veldleger* rukken 3/4 - 9 - '26 in oostelijke richting op.
- 2e. *Uw bataljon* (de onder uw bevel staande vereenigde compagnieën voor Geneeskundig vervoer) is (zijn) heden te 5.00 nam. marschvaardig.
- 3e. *Marschdoel*¹⁾
Moet uiterlijk 4 - 9 - '26 te 7.00 voorm. bereikt zijn.
Is niet bezet door andere troepen.
- 4e. *Twee ordonnansen-motorrijders* van uw bataljon (der onder uw bevel staande compagnieën voor Geneeskundig vervoer) melden zich heden te 1.30 nam. bij mij, tot het in ontvangst nemen van het schriftelijk marschbevel.

De Kolonel,

*Telefonisch aan:*²⁾

C.- I-Aut. T.

C.- II-Aut.T.

C.-III-Aut.T.

C.- IV-Aut.T.

C.-Vereenigde Compagnieën voor Geneeskundig vervoer.

Zooals wij hiervoor reeds mededeelden, had de C.—Aut.T. Veldleger besloten de verplaatsing der onder zijne bevelen staande bataljons en vereenigde compagnieën voor Geneeskundig vervoer in den nacht van 3 op 4 September bij marschbevel te regelen.

Alvorens tot de samenstelling van dat bevel te kunnen overgaan, diende hij uit te maken langs welke wegen moest worden opgerukt, terwijl hij voorts nog moest nagaan hoe groot de afstanden waren, welke de verschillende bataljons en de vereenigde compagnieën voor Geneeskundig vervoer moesten afleggen.

Bij de keuze der marschwegen mocht hij niet uit het oog verliezen, dat de meeste chauffeurs bij den uit te voeren nachtmarsch voor het eerst het voertuig zouden besturen, waarop zij ingedeeld waren en dat een deel hunner niet of onvoldoende voor zijn oorlogstaak was opgeleid en niet bedreven was in het colonne-rijden.

Ter toelichting diene, dat aangenomen was, dat het personeel van den motordienst op het oogenblik, dat de oefening gehouden werd, bestond uit:

¹⁾ Zie opdracht C.V. aan C.-Aut.T. Veldleger.

²⁾ Het bevel werd van de hier vermelde commandanten getelefoneerd in de volgorde, waarin zij zijn opgenoemd.

Het aan het hoofd vermelde uur (11.00 voorm.) geeft het tijdstip aan, waarop de in de laatste plaats genoemde Commandant in het bezit er van kwam.

a. behoorlijk voor hun oorlogstaak opgeleide dienstplichtigen van de Schoolcompagnie van den Motordienst,

b. dienstplichtigen van andere wapens, die, nadat zij met groot verlot waren gezonden, bij den Motordienst werden overgeplaatst, omdat zij uit hoofde van hun werkring in de burgermaatschappij voor den dienst bij de Aut.T. geschikt werden geacht en

c. uit leden van het Vrijwillig Landstormkorps Motordienst, waarvan een deel vroeger wel, een ander deel niet in militairen dienst was geweest.

De C.—Aut.T. Veldleger diende onder die omstandigheden zoodanige maatregelen te treffen, dat de gevolgen van ongelukken, welke door de ongevoelendheid van het personeel, zoo goed als zeker zouden plaats hebben gedurende de verplaatsing der Aut.T.-bataljons en der compagnieën voor Geneeskundig vervoer in den nacht van 3 op 4 September zooveel mogelijk gelocaliseerd werden.

Een uitstekend middel daartoe was in vele en kleine colonnes naar den Yssel op te rukken.

Om dit middel te kunnen toepassen, moest hij kunnen beschikken over een groot aantal voor autoverkeer bij nacht zich eigenende wegen.

Dit nu was echter geenszins het geval. Rekening houdende met den graad van gevoelendheid van het personeel van den Motordienst, kon hij slechts gebruik maken van twee wegen, waarlangs naar de lijn Vreeswijk—Soest—Baarn—Spakenburg opgerukt kon worden.

Oost van die lijn was de toestand iets beter.

Welke de beide bovenbedoelde wegen waren, zal blijken uit zijn marschbevel.

Om de uren van afmarch te kunnen vaststellen, diende de C.—Aut.T. Veldleger na te gaan, hoe groot de afstanden waren, die de bataljons en de compagnieën voor Geneeskundig vervoer moesten afleggen, terwijl hij daarvoor ook nog diende te weten met welke gemiddelde snelheid zij zich gedurende den nacht zouden kunnen verplaatsen.

Bij de bespreking van het marschbevel zullen wij op die afstanden terugkomen. Thans volstaan wij met de mededeeling, dat de kleinste afstand ± 60 K.M. en de grootste ± 140 K.M. bedroeg.

Omtrent de snelheid zij aangeteekend, dat is aangenomen, dat de Aut.T. Veldleger nagenoeg geheel uit ford-trucs met luchtbanden bestaan en dat dergelijke voertuigen, volgens punt 66 van het Voorschrift voor den Dienst bij de Automobieltreinen en de onderdeelen, uitgerust met motortrekkraft (V.D. Aut.T. '25), 25 à 30 K.M. per uur afleggen (d.i. de gemiddelde snelheid), terwijl bij het rijden zonder licht gedurende de duisternis slechts op $\frac{3}{4}$ of $\frac{1}{2}$ van de boven aangegeven gemiddelden gerekend mag worden.

De C.-Aut.T. Veldleger, die zich den gang van zaken bij den door

de bataljons en de compagnieën voor geneeskundig vervoer uit te voeren nachtmarsch niet al te rooskleurig voorstelde, rekende op een gemiddelde snelheid van ± 12 K.M. per uur.

Deze snelheid werd o.m. ook in doorsnede bereikt bij de nachtmarschen, welke in den zomer van 1926 bij de schoolcompagnie van den Motordienst werden gehouden.

Hierbij zij de aandacht gevestigd op het feit, dat bij enkele dier oefeningen o.a. als chauffeur optraden, dienstplichtigen van oudere lichten en andere wapens, die bij de schoolcompagnie van den Motordienst waren overgeplaatst en daarbij toen voor het eerst dienst deden, terwijl voorts niet onvermeld mag blijven, dat de ingedeelde auto's, op een enkele uitzondering na, alle voorzien waren van raden met massieve rubber banden, zoodat ook die oefeningen, waaraan wij ons hier spiegelen, onder ongunstige omstandigheden plaats hadden.

Wij zullen alvorens het marschbevel te behandelen, dat de C.-Aut.T. Veldleger uitgaf, eerst eens nagaan, wat er na ontvangst van het door dien C. uitgevaardigde voorloopige bevel bij I-Aut.T. plaats greep.

Nadat de commandant van dat bataljon van het voorloopig bevel van C.-Aut.T. kennis had genomen en het overwogen had, besloot hij het voorbeeld van zijn chef te volgen en eveneens over te gaan tot het uitvaardigen van zulk een bevel.

Hij ontbood daartoe:

de compagniescommandanten,
den luitenant der militaire administratie van het bataljon,
den kapitein technisch-opzichter,
den officier van gezondheid van zijn bataljon,
luitenant B. van I-I-Aut.T. en
twee ordonnansen-motorrijders.

De ordonnansen-motorrijders zond hij naar den C.-Aut.T. te Haarlem, tot het ophalen van het marschbevel, terwijl hij den overigen het volgende bevel dicteerde.

C.-I-Aut.T.

No. 1.

Scheveningen, 3 - 9 - '26. 11.45 voorm.

Voorloopig bevel.

- 1e. *De Aut.T. Veldleger* rukken 3/4 - 9 - '26 in oostelijke richting op.
- 2e. *Het bataljon* staat daartoe heden te 5.00 nam. in de garages tot den afmarsch gereed.
- 3e. *Marschdoel*: Beekbergen bij Apeldoorn.
Is door geen andere troepen bezet.
- 4e. *Kwartiermakers*:

Luitenant B. van 1-I-Aut.T. *hoofdkwartiermaker.*

Overige kwartiermakers:

Luitenant der Mil. Adm. van het bataljon,
sergeant X. van St.-I-Aut.T., aan wien toegevoegd 2 manschappen van 2-I-Aut.T.,

1 sergeant en 3 manschappen per compagnie.

C.-1-I-Aut.T. stelt heden te 1.00 nam. bij het Palace Hotel 2 vrachtauto's ter beschikking van luitenant B. voor het vervoer der kwartiermakers. Deze melden zich op dat uur bij dien officier, waarna onverwijld wordt afgereden.

5e. *Het pakken der voertuigen* vangt onmiddellijk aan.

6e. *De benzinetanks* der motorvoertuigen zijn heden uiterlijk te 4.00 nam. gevuld.

7e. *Verpleging.*

Middagmaaltijd heden 3.30 nam.

Uitreiken brood, kaas en koffie om te nuttigen gedurende den marsch heden 4.15 nam.

Gedurende den marsch wordt de morgenmaaltijd voor 4-9-'26 bereid en bij aankomst te Beekbergen, vòòr het betrekken der kwartieren, aan den troep uitgereikt.

De Luitenant-Kolonel,
A.

Gedicteerd aan:

C.C.,

Luitenant B.,

Luitenant der Mil. Adm. v/h bataljon,

Officier van Gezondheid v/h bataljon,

Technisch-opzichter.

Zooals uit het door C.-I-Aut.T. uitgegeven voorloopig bevel blijkt, wenschte hij, dat zijn bataljon te 5.00 nam. van den 3 September *in* de garages tot den afmarsch gereed zou staan.

Bij de te Haarlem bij de Schoolcompagnie van den Motordienst gehouden oefening hadden enkele deelnemers ook een voorloopig bevel uitgegeven, doch daarin bepaald, dat de voertuigen op bovengenoemd uur niet *in*, doch *buiten* de garages en dan nog wel *in colonne* ten afmarsch gereed, opgesteld moesten zijn.

Zij, die dezen maatregel namen, handelden o.i. niet juist, want door de motorvoertuigen te 5.00 nam. compagniesgewijze in de open lucht in colonne op te stellen (een compagnie materieelvervoer heeft in die formatie een diepte van ± 1100 M.), boden zij vijandelijke vliegers de gelegenheid die opstelling van de lucht uit waar te nemen, hetgeen niet in den geest van den C.V. kon zijn.

Deze toch had bevolen, dat de Aut.T. in den nacht van 3 op 4 September zich van hunne eerste kantonnementen naar het concentratiegebied moesten verplaatsen.

Met die verplaatsing bij nacht, welke onder zeer moeilijke omstandigheden zou moeten worden uitgevoerd, kon de C.V. geen ander doel hebben dan den opmarsch der Aut.T. van het Veldleger naar het concentratiegebied aan 's vijands waarneming uit de lucht te onttrekken. Nu had het oplossen van dezen puzzle den bataljonscommandanten wel bespaard kunnen worden door die kwestie in het voorloopig bevel van den C.-Aut.T. te regelen, doch zulks lieten wij met opzet na, om te zien of de deelnemers zich behoorlijk in den toestand hadden ingedacht.

Bovendien zal in oorlogstijd den C. der Aut.T.-bataljons ook niet altijd alles haarfijn uitgeplozen kunnen worden voorgelegd en daarom moet men reeds in vreedestijd leeren te handelen in den geest der superieuren.

Andere deelnemers gingen nog verder en gaven bevel de voertuigen samen te trekken op den weg 's-Gravenhage—Voorburg, daarbij uitgaande van de onderstelling, dat in die richting afgemarcheerd zou worden.

Behalve dat zij daardoor dezelfde fout maakten als degenen, die de auto's lang voor den afmarsch in de open lucht in colonne in de nabijheid der garages opstelden, begingen zij ook nog deze, dat zij vooruit liepen op de nog door den C.-Aut.T. Veldleger te geven bevelen, waardoor zij, zooals wij bij de behandeling van het marschbevel van dien Commandant zullen zien, een maatregel troffen, welke later weer ongedaan moest worden gemaakt.

Hoe moeilijk het is over dag een Aut.T.-colonne aan 's vijands waarneming uit de lucht te onttrekken, moge hieruit blijken, dat het bij alle oefeningen, welke tot nog toe door den Motordienst in het vervoer van levensmiddelen en munitie werden gehouden, gelukt is de auto-colonnes op een of meer gedeelten hunner marschwegen van uit vliegtuigen te kieken, waarbij wij doen opmerken, dat de photo's op verschillende hoogten en, voor zoover ons bekend, niet beneden de 800 M. genomen werden.

Het spreekt vanzelf, dat waarneming van uit de lucht en het maken van photo's als hier bedoeld, alleen kan geschieden, indien de atmosferische toestanden zulks toelaten.

(Slot volgt.)

GEGEVENS VAN FRANSCHE VUURMONDEN. 1)

VUURMONDSOORT.	Lengte getrokken gedeelte in kalibers (totaal lengte in kal.)	Horizontaal schootsveld op de affuit.	Gewicht vuurmond		Projectielsoort. (fa. = „fonte aciérée” ⁷⁾ t = type.	Gewicht projectiel.	Springlading (vulling).	Maximum draacht.	Maximum vuursnelheid per minuut.	Tractie.	
			in stelling.	opgelegd.							
Bergkanon 65 M. 1906	16 (20)	6°	400 K.G.	—	gkt. 1908. bg. 1910.	4,45 K.G. 3,81 K.G.	0,11 K.G. en 138 vulkogels. 0,5 K.G.	5.500 M. 5.500 M.	15	4 pakmuilieren. 4 lasten elk van max. 106 K.G.	
Kanon 75 M. 1897	30 (36)	6°	1.140 K.G.	1.970 K.G.	gkt. 1897 A en M. bg. 1900. bg. type AL fa. bg. 1917. bg. 1918 fa. bg. ALR/2.	7,24 K.G. 5,31 K.G. 7,3 K.G. 6,125 K.G. 6,52 K.G. 7,98 K.G.	0,11 K.G. en 263 à 290 vulk. van 12 gr. 0,775 K.G. — 0,65 K.G. 0,45 K.G.	8.500 M. ⁸⁾ 8.000 M. ⁸⁾ 11.000 M. ⁸⁾ 11.000 M. ⁸⁾ 10.600 M. ⁸⁾ 11.200 M. ⁸⁾	12	6 paarden.	
Kanon 105 l. M. 1913 Schneider.	22 (28)	6°	2.300 K.G.	2.650 K.G.	gkt. 1916. bg. 1914.	16,915 K.G. 15,635 K.G.	0,23 K.G. en 430 vulk. v. 12 gr. 2,2 K.G.	12.300 M. 12.200 M.	6	6 paarden.	
Kanon 120 l. M. 1878 en M. 1878—1916. de Bange.	20 (27)		3.500 K.G. (op radgordels)	3.750 K.G.	gkt. 1880—1915. verlengde bg. 1914. bg. D. 1915 fa.	18 K.G. 20 K.G. 18,8 K.G.	0,14 K.G. en 214 vulk. v. 20 gr. 4,2 K.G. 2 K.G.	11.000 M. 10.800 M. 12.400 M.	1	6 paarden of 1 tractor.	
Kanon 145 M. 1916 ²⁾ Saint Chamond.	42 (51)	6°	12.450 K.G.	13.300 K.G.	gkt. 1916. bg. D. 1916. bg. D. 1916 fa.	36,4 K.G. 33,7 K.G. 36 K.G.	0,4 K.G. en 290 vulk. v. 26 gr. 6,1 K.G. 3,6 K.G.	15.900 M. 17.900 M. 17.900 M.	1½	1 tractor.	
Houwitser 155 M. 1917 Schneider.	11 (15)	6°	3.300 K.G.	3.715 K.G.	gkt. 1879—1915. verlengde bg. 1890 of 1914. bg. D. 1915. bg. D. 1915 fa.	40,59 K.G. 43 K.G. 42,9 K.G. 43,55 K.G.	0,45 K.G. en 270 vulk. v. 25 gr. 10,2 K.G. 7,12 K.G. 4,5 K.G.	9.900 M. 9.500 M. 11.500 M. 11.500 M.	4	8 paarden.	
Kanon 155 l. M. 1877—1914 ³⁾ . Mat. de Bange M. 1877 op affuit Schneider (overeenkomende met affuit 105 l). Munitie als voor Hw. 155 M. 1917.	20 (27)	4°30'	6.000 K.G.	Kanonvoertuig 4.030 K.G. affuitvoertuig 3.916 K.G.	gkt. 1879—1915. verlengde g. 1914. bg. D. 1915. bg. D. 1915 fa.	40,59 K.G. 43 K.G. 42,9 K.G. 43,55 K.G.	0,45 K.G. en 270 vulk. v. 25 gr. 10,2 K.G.	10.600 M. 11.400 M.	3	elk voertuig 8 paarden of trac- tors.	
Kanon 155 l. M. 1917 Schneider.	24 (32)	4°30'	8.800 K.G.	2 voertuigen: 6.270 K.G. 5.900 K.G.	verlengde bg. 1914 G.P. ⁴⁾ bg. D. 1915 G.P. t. B. bg. 1917 G.P. fa. bg. t. B. „ogivé”.	43,23 K.G. 43,1 K.G. 44,95 K.G. 45,20 K.G.	10,2 K.G. 7,12 K.G. 4,5 K.G. 4,5 K.G.	13.400 M. 15.400 M. 14.900 M. 17.000 M.	3	elk voertuig 8 paarden of trac- tors.	
Kanon 155 l. M. 1918 (155 l. 1877—1914 op affuit van houw. 155 M. 1917).	20 (27)	6°	5.050 K.G.	1 voertuig: 5.550 K.G.	munitie als van 155 l. M. 1877—1914.					3	8 paarden of tractor.
Kanon 155 G.P.F. ⁵⁾ Mat. Filloux op spreidaffuit.	30 (38)	60°	11.200 K.G.	12.500 K.G.	verlengde bg. 1914 G.P. bg. D. 1915 G.P. t. B. bg. 1917 G. P. fa. bg. t. B. „ogivé”.	43,23 K.G. 43,1 K.G. 44,95 K.G. 45,20 K.G.	10,2 K.G. 7,12 K.G. 4,5 K.G. 4,5 K.G.	14.500 M. 16.200 M. 16.300 M. 18.600 M.	3	tractors.	
Kanon 194 G.P.F. Mat. Filloux op spreidaffuit 155 G.P.F. of op rupsbandaffuit Saint-Chamond.	33 (42)	55°	15.600 K.G. ⁶⁾	2 voertuigen: ⁶⁾ 8.000 K.G. 10.500 K.G.	bg. 1917. bg. D. fa.	80,865 K.G. 83,5 K.G.	8,2 K.G. 8,2 K.G.	16.000 M. 18.000 M.	2	2 tractors (bij rupsbandaffuit 1 rupsbandtrac- tor).	
Mortier 220 M. 1916 Schneider.	7 (10)	6°	7.800 K.G.	2 voertuigen: 5.020 K.G. 5.790 K.G.	verlengde bg. 1909. bg. 1914 fa. bg. 1915. bg. D. 1915.	100,5 K.G. 101,5 K.G. 100,5 K.G. 100,5 K.G.	31 K.G. 19,5 K.G. 25 K.G. 21 K.G.	8.500 M. 8.500 M. 8.500 M. 11.200 M.	1/5	1 tractor.	
Kanon 220 l. M. 1917 Schneider.	28 (35)	20°	25.000 K.G.	2 voertuigen: 14.000 K.G. 15.000 K.G.	bg. fa. bg. D. 1918.	103 K.G. 103 K.G.	14 K.G. 20 K.G.	20.700 M. 22.800 M.	1	2 tractors.	
Kanon 240 M. 1917 Saint Chamond.	23 (29)	20°	—	2 voertuigen: 20.500 K.G. 23.000 K.G.	bg. fa. bg. D. 1915.	161 K.G. 140 K.G.	17,5 K.G. 26 K.G.	20.000 M. 20.000 M.	½	2 tractors voor elk voertuig.	
Mortier 280 M. 1914 Schneider.	9 (12)	19°30'	16.200 K.G.	4 voertuigen: 5.100 K.G. 5.050 K.G. 4.700 K.G. 5.400 K.G.	bg. 1914. bg. 1915. bg. 1915 fa.	205 K.G. 275 K.G. 205 K.G.	63,6 K.G. 51,5 K.G. 36,3 K.G.	10.950 M. 8.350 M. 10.950 M.	2/5	tractors (of paar- den).	
Mortier 280 Schneider, op rupsbandaffuit.	9 (12)	—	—	2 voertuigen elk van 28.000 K.G.	idem.	idem.	idem.	idem.	2/5	tractors met rups- banden.	

1) Spoorweggeschut en loopgraafgeschut niet vermeld.

2) Na uitslijting worden de kanonnen 145 M. 1916 op kaliber 155 gebracht, waarna munitie der 155 l. er mede verschoten kan worden.

3) De 155 l. M. 1877—1914 is thans nog normaal bij de legerkorpsartillerie ingedeeld. (zie tekst punt 3).

4) De bg. G.P. zijn „à montage spécial (2 ceintures)”.

5) Verschieft dezelfde munitie als 155 l. M. 1917, doch de draacht wordt met ruim 1000 M. vergroot, de eerste kanonnen van dit type verschenen in den oorlog in Aug. 1917.

6) Gewichten bij gebruik van de affuit 155 G.P.F.

7) „Fonte aciérée” is een samengesteld van ijzer en staal.

8) Bij ingegraven staart van de affuit

Gegevens vreemde legers. (Augustus 1927).

FRANKRIJK XIX.

1. Reorganisatiewetten.

In de Gegevens Vreemde Legers van Juni 1927 werd een overzicht gegeven van de vier belangrijke wetsontwerpen waarop de organisatie van de landsverdediging zal komen te berusten.

Nadat het eerste dezer wetsontwerpen, dat op de *organisatie der natie voor oorlogstijd* op 7 Maart j.l. door de Fransche Kamer van afgevaardigden was aangenomen, gaf de legercommissie uit den Senaat haren rapporteur KLOTZ de opdracht om met instandhouding van het kader en den geest van het ontwerp, de noodig geachte wijzigingen in den tekst aan te brengen.

17 Mei kwam het rapport KLOTZ in de Senaatscommissie; de rapporteur stelde voor, het bepaalde in art. 1 — dat alle Franschen zonder onderscheid van leeftijd of sekse geroepen zijn om aan de verdediging van het land deel te nemen — te doen vervallen. Eveneens werd geschrapt het bepaalde omtrent de mobilisatie van alle wettelijk geconstitueerde organisaties en omtrent de mobilisatie van de moreele en intellectueele activiteit van het land.

In hare zitting van 25 Mei vereenigde de legercommissie van den Senaat zich met de wijzigingen voorgesteld door den rapporteur. Volgens deze wijzigingen is o.a. een artikel 5 ontworpen, dat in de plaats treedt van art. 1 van het regeeringsontwerp, het luidt: „De staat heeft de bevoegdheid tijdelijk of permanent de diensten van alle Franschen en Fransche onderdanen, welke niet onderworpen zijn aan de verplichtingen van de dienstplichtwet te vorderen, voor zooverre deze diensten door den staat worden nuttig geacht voor de verdediging van het land”. De term „Franschen” wettelijk op te vatten, zoodat ook de Fransche vrouwen daaronder begrepen zijn.

Den 12 Juni werd de definitieve tekst door de legercommissie in 2e lezing aangenomen en de rapporteur KLOTZ gemachtigd het rapport bij den Senaat in te dienen.

De Kamer van afgevaardigden begon 19 Mei j.l. met de behandeling van de *wet op de algemeene organisatie van het leger*; de communisten dienden nog eene motie in ter verdaging der behandeling, doch deze werd met 415 tegen 31 stemmen verworpen.

Behalve het regeeringsontwerp (waarover het Kamerlid SÉNAC namens de legercommissie uit de Kamer rapport uitbracht) waren nog 3 tegenontwerpen aanhangig, nml. de ontwerpen „FABRY”, „RENAUDEL” en „DALADIER”.

De afgevaardigde FABRY verklaarde ten slotte mee te zullen gaan met het regeeringsontwerp en niet op de aanneming van zijn ontwerp te zullen aandringen.

Het tegenontwerp der socialisten (ontwerp RENAUDEL) kwam 14 Juni

in de Kamer in stemming en werd verworpen met 353 tegen 160 stemmen, nadat de minister van oorlog PAINLEVÉ uit naam van de regering de kwestie van vertrouwen gesteld had.

Het tegenontwerp van den radicaal-socialistischen oud-minister van oorlog DALADIER, dat eigenlijk als amendement op het regeeringsontwerp ingediend was, verwierp de Kamer met 324 tegen 220 stemmen, nadat ook hierbij de regering de kwestie van vertrouwen gesteld had.

Bij de behandeling van het regeeringsontwerp op 31 Mei verklaarde de minister van oorlog PAINLEVÉ dat *de 20 vredesdivisiën binnen enkele dagen op oorlogsvoet gebracht kunnen worden, terwijl 20 andere divisies in minder dan 3 weken gereed kunnen zijn.*¹⁾

Op 22 Juni begon de Kamer met de artikelsgewijze behandeling der wet; herhaaldelijk werden hierbij door de socialisten amendementen ingediend. Deze werden wel verworpen, doch de regering was nog eenige malen genoopt de portefeuillekwestie te stellen.

Een rustiger sfeer kwam in de Kamer nadat de chef van den generalen staf, generaal DEBENEY, in diens functie van regeeringscommissaris, een rede gehouden had waarin hij de voordeelen van het regeeringsontwerp boven de thans in amendementen neergelegde voorstellen der socialisten op overtuigende wijze naar voren bracht.

De socialisten toch wilden de oefening der recruten doen plaats hebben in zoogenaamde „centres d'instruction". De chef van den generalen staf achtte dit niet uitvoerbaar daar dit stelstel het dubbele materieel zou vereischen, aangezien de „centres" en regimenten hiervan voorzien zouden moeten zijn; ook zou het dubbele aantal paarden, werkplaatsen, magazijnen, enz. benodigd zijn, zoodat de kosten van het stelsel onoverkomelijk zouden worden.

De bereden wapens en alle specialistische troepen zouden ontsnappen aan de centres, waar niet meer dan 52 % van het leger zou geoefend worden.

Het regeeringsontwerp gaat daarentegen van de grondgedachte uit, dat waar het leger voorzien is van talrijk materieel, het onderricht gegeven moet worden met gebruikmaking van dat materieel; *de individueele opleiding van den recruit moet bijna geheel verdwijnen, terwijl de opleiding van het begin af zal moeten geschieden per „équipe" en per wapen.*

De regering heeft een programma ontworpen volgens hetwelk binnen 4 jaar de instructie aan alle troepen in kampen zal worden gegeven. Reeds thans wordt beschikt over ruimte, enz. voor 80.000 man in barakken en 50.000 man in tenten.

Volgens het stelsel der socialisten zou het dekkingsleger slechts \pm 100.000 man sterk kunnen zijn; hierover liet generaal DEBENEY zich aan het slot zijner rede als volgt uit:

¹⁾ Deze 40 divisies vormen behalve een operatieve macht, ook de dekking („couverture") voor de vorming van verdere divisies in het achterland en wel tot een totaal — inbegrepen de eerste divisies — van \pm 100.

„Le système des centres d'instruction, dit-on permettrait de séparer les troupes du territoire et de tenir l'armée active sur la frontière pour la faire servir de couverture.

„Mais prétend-on nous garantir avec une couverture de 100.000 hommes contre une irruption brusque qui peut se prononcer sur un point quelconque d'un espace de 950 kilomètres?

„Sur cette distance, il y a la Belgique. Vous y mettez peu d'hommes, encore qu'il soit d'une politique discutable de ne venir au secours de ses amis qu'après qu'ils ont reçu un coup pénible. Puis, viennent les régions fortifiées qui seront demain une réalité. Il y faut tout de même des hommes d'active. Mettons 30.000 pour la Belgique et ces régions. Restent 70.000 hommes pour couvrir 500 kilomètres de frontière. Mais il vous faudra des avant-postes.

„Ces avant-postes demanderont au minimum un bataillon par 10 kilomètres et vous pensez bien qu'avec une semblable densité il ne s'agit que d'un mince rideau. Cela fera cependant 40.000 hommes d'infanterie. Il ne restera donc à peu près rien pour les autres armes et les réserves générales. Dans ces conditions, ce rideau sera immédiatement crevé et les divisions nouvellement formées entreraient dans la bataille, sans avoir acquis la cohésion nécessaire. C'est ce que le gouvernement veut à tout prix éviter.

„J'ajoute que je vous fais la part belle en parlant de 100.000 hommes, car nous allons nous trouver en présence d'une chute d'effectifs.

„Le système des centres d'instruction présente d'ailleurs plusieurs inconvénients dont le plus grave est de faire jouer par l'armée active le rôle de la couverture, rôle qu'elle ne peut pas assurer avec ses effectifs.

„Dans ce système en outre toute chute d'effectif se fera sentir sur la couverture, c'est-à-dire sur le point le plus sensible de notre organisation”.

Ten slotte werd op 28 Juni de wet op de algemeene organisatie van het leger (regeeringsontwerp) door de Kamer met 379 tegen 145 stemmen aangenomen.¹⁾

Wat het ontwerp *dienstplichtwet* betreft, zij vermeld dat 24 Mei j.l. door den rapporteur BERNIER een voorbereidend rapport bij de leger-commissie van de Kamer werd ingediend.

De rapporteur stelt zich de vraag of, met den eenjarigen dienstdienst, zonder gevaar en schade aan de nationale verdediging de periode 1935—1939 kan worden bereikt en te boven gekomen.

Waar het jaarlijksch contingent op \pm 250.000 man kan gesteld worden, zijn de getallen voor 1934 226.000, 1935 145.000, 1936 112.000, 1937 132.000, 1938 141.000, 1939 162.000 en voor 1940 260.000.

¹⁾ Inmiddels werd den 11 Juli de wet zonder eenige wijziging door den Senaat aangenomen.

De gevolgen van den oorlog veroorzaken dus een vermindering tot ongeveer de helft van het contingent in de jaren 1935—1939.

Toch acht de rapporteur de uitvoering van de wet mogelijk wanneer aan de voorwaarden betreffende vermeerdering van beroepskader, „agents militaires” en burger geëmployeerden (zie Gegevens Vreemde Legers Juni 1927 ad ontwerp *c* Dienstplicht) vooraf voldaan wordt.

Op 25 Juni nam de legercommissie de artikelen der dienstplichtwet aan; evenwel ontwierp zij verschillende bepalingen ten gunste van de vaders van groote gezinnen.

2. Artilleriereglementen ¹⁾.

In de „*Titres V*” van het nieuwe „*Règlement de manoeuvre de l'artillerie*” wordt de *beschrijving en het onderhoud van het materieel en de munitie* der vuurmonden behandeld; de reeds verschenen „*Titres V*” zijn:

- „Titre Vo: 65 Montagne M^{le} 1906” (uitgave van 1924).
- „Titre Va: 75 M^{le} 1897” („ „ 1924).
- „Titre Vb: 155 C.M^{le} 1917” („ „ 1925).
- „Titre Vc: 105 L.M^{le} 1913” („ „ 1924).
- „Titre Vd: 155 L.M^{le} 1917” („ „ 1925).
- „Titre Ve: 155 L.M^{le} 1877-1914” („ „ 1925).
- „Titre Vf: 155 L.M^{le} 1918” („ „ 1924).
- „Titre Vg: 145 et 145/155 M^{le} 1916” („ „ 1925).
- „Titre Vh: 155 G.P.F.” („ „ 1924).
- „Titre Vi: 220 Court M^{le} 1916” („ „ 1924).

In de „*Titres VI*” van genoemd reglement wordt de *oorlogsorganisatie der eenheden* behandeld alsmede de verkenning en bezetting der stellingen; de reeds verschenen „*Titres VI*” zijn:

- „Titre VIo: unités hippomobiles armées du matériel de 65 de montagne M^{le} 1906” (uitgave 1926).
- „Titre VIa: unités hippomobiles armées de canons de 75 M^{le} 1897” (uitgave van 1924).
- „Titre VIabis: unités portées armées de canons de 75 M^{le} 1897” (uitgave van 1924).
- „Titre VIb: unités hippomobiles armées du matériel de 155 C.M^{le} 1917” (uitgave van 1924).
- „Titre VIc: unités hippomobiles armées du matériel de 105 Long M^{le} 1913” (uitgave van 1925).
- „Titre VI A.L.Hippole: unités d'artillerie lourde hippomobile armées des matériels de 120 L, 155 L et 220 C” (uitgave van 1926).
- „Titre VI A.L.Auto: unités d'artillerie lourde à tracteurs et unités d'artillerie lourde puissante automobile” (uitgave van 1925).
- „Titre VI D.C.A.: Défense contre aéronefs; unités armées de canons de 75 (ou de 105) antiaériens” (uitgave van 1927).
- „Titre VI T: unités armées des matériels de 150 de tranchée et de 240 Long de tranchée (uitgave van 1926).

¹⁾ De benaming der vuurmonden is uit de Fransche reglementen overgenomen.

3. Oorlogssamenstelling der artillerie-eenheden ¹⁾.

De artillerie der infanteriedivisie bestaat uit:

a. 1 Reg. lichte art. met staf (st.), stafbatterij (st.bt.), 3 afd. kanonnen van 75 M. 1897. Elke afd. met 3 bt. à 4 stukken en 1 aanvullingscolonne. 6 Caissons per bt.

b. 1 Reg. zware art. met st., st.bt., 2 afd. van 155 hw M. 1917. Elke afd. met 3 bt. (à 4 stukken) en 1 aanvullingscolonne. ²⁾ 4 Caissons per bt.; 8 paarden per hw.; 8 paarden per caisson.

c. 1 Instructiebatterij (eventueel).

De artillerie der cavaleriedivisie bestaat uit:

St. en 2 afd. rijdende art. met kanonnen van 75 M. 1897. Elke afd. met 3 bt. (à 4 stukken) en 1 aanvullingscolonne. 6 Caissons per bt.

De legerkorpsartillerie bestaat uit:

a. De staf der legerkorpsartillerie.

b. 1 Reg. zware art. met st., st.bt., 2 afd. kanonnen van 105 M. 1913, 2 afd. kanonnen van 155 M. 1918 (of M. 1877—1914) en 1 instructiebt. (eventueel). Elke afd. à 3 bt. (à 4 stukken) en 1 aanvullingscolonne. 6 Caissons per bt. van 105 M. 1913, 2 munitieparkwagens per bt. van 155 M. 1918.

Tot de *overige artillerie-eenheden met paardentractione* behooren o.m.:

a. Regimenten zware art. der algemeene reserve van „type normal” met st., st.bt., 3 afd. kanonnen van 105 M. 1913 of van 155 M. 1917. Elke afd. à 3 bt. (à 4 stukken) en 1 aanvullingscolonne. 6 Caissons per bt. van 105, 2 munitieparkwagens per bt. van 155.

b. Regimenten zware art. der algemeene reserve van „type réduit” met st., st.bt., 3 afd. kanonnen van 120, kanonnen van 155 (alle modellen) of snelvuurmortieren van 220 M. 1916. Elke afd. à 3 bt. (à 4 stukken) en 1 aanvullingscolonne.

c. Regimenten loopgraafgeschut bestaande uit st., st.bt., 3 afd. 150 T. (tranchée) of 240 L.T. (long de tranchée). Elke afd. à 3 bt. en 1 aanvullingscolonne. De bt. 150 T. à 6 stukken; de bt. 240 L.T. à 4 stukken.

d. Regimenten berggeschut van 65 bestaande uit st., st.bt. en 3 afd. van 65 (à 3 bat. en 1 aanvullingscolonne). Muildieren met pakzadels voor vervoer van vuurmond en munitie.

De artillerie met motortractione („artillerie automobile”) bestaat uit: artillerie „portée”, artillerie „à tracteurs” en artillerie „lourde puissante”.

Tot de motorartillerie-eenheden behooren o.m.:

a. Regimenten „artillerie légère portée” bestaande uit st., st.bt. en 3 afd. met kanonnen van 75 M. 1897. Elke afd. à 3 bt. en 1 aanvullingscolonne. De bt. à 4 stukken, 4 landbouwtractors ³⁾, 4 lastauto's (kanon-

¹⁾ Spoorweggeschut en luchtdoelartillerie zijn buiten beschouwing gebleven.

²⁾ Voor de samenstelling der aanvullingscolonne zie Gegevens Vreemde legers M. S. April 1925.

³⁾ Gedurende den marsch wordt het kanon op de lastauto vervoerd, doch buiten de wegen geslept door den landbouwtractor.

dragers), 4 lastauto's (voor vervoer van tractors en munitie), 2 lastauto's (voor vervoer van het bedieningspersoneel), 1 lastauto (voor gereedschappen en verwisselstukken).

b. Regimenten met houwitsers 155 C.P. (court-porté) met st., st.bt. en 3 afd. elk à 3 bt. en 1 aanvullingscolonne. De bt. à 4 stukken.

c. Regimenten met kanonnen 105 P.; organisatie als bij 155 C.P.

d. Regimenten „artillerie lourde à tracteurs (type normal)”¹⁾ bestaande uit st., st.bt., 4 afd. 155 G.P.F. (Grande Puissance Filloux) of kanonnen 145 M. 1916, of 155 L.M. 1916, of snelvuurmortieren van 220 M. 1916. Elke afdeeling à 3 bt. en 1 aanvullingscolonne; de bt. à 4 stukken.

e. Regimenten „artillerie lourde à tracteurs (type réduit)”¹⁾ bestaande uit st., st.bt., 4 afd. 155 (alle modellen) of snelvuurmortieren van 220 M. 1916; elke afd. à 3 bt. en 1 aanvullingscolonne.

f. Regimenten „artillerie lourde puissante automobile” bestaande uit st., st.bt., 3 afd. (à 2 bt. en 1 aanvullingscolonne) van „220 L. à tracteurs”, of „240 à tracteurs”, of 280 sur plateforme”, of „194 sur chenilles” (op rupsbanden), of „280 sur chenilles”.

Voor maximum dracht, gewicht, projectielsoort, vuursnelheid en tractie der diverse vuurmonden wordt verwezen naar de bijlage.

Ter aankondiging ontvangen.

Pioniertechisch Memorandum voor den dienst in staven en bij Technische eenheden, bewerkt door D. VAN DEN BERG, Kapitein der Genie. 's-Gravenhage, 1927. DE GEBROEDERS VAN CLEEF.

Taschenbuch der Tanks. Ergänzungsband 1927 (Räder-Raupenfahrzeuge. Moderne Tanktaktik. Neue Tanks) von Ingenieur FRITZ HEIGL. München, 1927. J. F. LEHMANS Verlag. (Mk. 8.—)

Jaarboek 1926—1927 3 S. V. O. I. Breda, 1927. VAN TURNHOUT EN CO.

¹⁾ Een sectie voertuigen met rupsbanden kan ter beschikking van het Regiment gesteld worden.

Boekbespreking.

Die Deutsche Heeresbücherei in Berlin van Dr. FRIEDRICH STUHLMANN, Oberstleutnant a. D. *Berlin*, 1927. R. EISENSCHMIDT. (3.60 R. M.).

Het werkje bevat een overzicht in beknopten vorm over het Deutsche militaire bibliotheekwezen tot aan het begin van den wereldoorlog en voorts meer uitvoerig de geschiedenis van het ontstaan van de Deutsche legerbibliotheek, een uitvloeisel van het verdrag van Versailles.

Vooraf vakkenschen op bibliotheekgebied zullen met belangstelling kennismaken van hetgeen Schr. meedeelt over de organisatie, samenstelling van den catalogus, inrichting van het bibliotheekgebouw en tal van andere bijzonderheden, die noodig zijn, om de inrichting aan hooge eischen te doen beantwoorden.

Zeer leerzaam is de bestudeering van het hoofdstuk „Systematische indeeling der krijgswetenschappen”. Bezitters en beheerders van grootere of kleinere boekenverzamelingen vinden hierin een uitstekenden leidraad voor het vakkundig ordenen der verschillende werken.

Bibliophielen kunnen we de lezing van het werkje ten zeersterste aanbevelen.

W. R.

Der Aufklärungsdienst der Kavallerie nach den Erfahrungen des Weltkrieges von M. VON POSECK, General der Kavallerie a. D. *Berlin*, 1927. E. S. MITTLER & SOHN.

Van de hand van den oud-Inspecteur van de Rijksweeer-cavalerie, generaal VON POSECK, bezitten wij reeds eenige zeer waardevolle geschriften, betrekking hebbende op de cavalerie in den jongsten oorlog. In dit boekje geeft schrijver als het ware gecondenseerd weer de conclusies van de lessen in ophelderingsdienst, die deze oorlog heeft gegeven. Toegelicht door talrijke voorbeelden worden de voornaamste vraagpunten in bevattelijke, korten, krachtigen vorm behandeld en wel beginnend, van boven af, met het optreden van de legerecavalerie en eindigende met een interessant hoofdstuk over „de machine en het paard in den verkenningdienst”.

Van wielrijders zegt Schr.: „Bij verkenningafdeelingen hebben wielrijdersafdeelingen, daar waar de wegen hun ongestoord gebruik toelieten, als een welkome versterking van de vuurkracht goed voldaan”.

Mechanische trekkracht voor het gebruik van verkenningafdeelingen kan volgens Schr. hoogstens op het dichte net van groote, harde kunstwegen in het Westen ter sprake komen.

Patrouilles van motorrijders zijn niet geëigend voor de verkenning.

Pantserautomobielen met mitrailleurs en bewapende auto's moeten bij elke verkenningafdeeling worden ingedeeld. De beste bescherming tegen pantserauto's zijn eigen pantserauto's!

De conclusie van den schrijver is, dat — hoezeer de cavalerie van alle mechanische hulpmiddelen partij moet trekken — „het goed gereden en goed in het terrein gaande paard in den verkenningdienst „nach wie vor” zijn beteekenis behouden zal”. v. V.

Pioniertechnisch Memorandum voor den dienst in staven en bij technische eenheden, bewerkt door D. VAN DEN BERG, Kapitein der Genie. 's-Gravenhage, 1927. GEBR. VAN CLEEF.

Een handig boekje, waaraan de schrijver zeer veel zorg heeft besteed en dat warm kan worden aanbevolen. De talrijke gegevens zijn geput uit Nederlandsche, Fransche, Duitsche, Belgische, Engelsche en Amerikaansche bronnen en zijn op overzichtelijke wijze gerangschikt. Inzonderlijk dient den schrijver hulde te worden gebracht voor de verzameling van de schat van gegevens betreffende arbeidsduur en benoodigde materialen bij pioniertechnische werkzaamheden. Wij raden allen officieren van het werkje kennis te nemen en twijfelen er niet aan, of velen zullen na die kennismaking het boekje in hun bezit wenschen te hebben.

Wij wenschen schrijver en uitgever (Gebr. VAN CLEEF, 's-Gravenhage) spoedig een tweeden druk toe; deze arbeid is dit ten volle waard. W.

Handleiding ten behoeve van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm. Instituut tot Steun aan het Wettig Gezag. Tweede, gewijzigde druk. Samengesteld door G. F. BOULOGNE, Secretaris der Nationale Landstorm Commissie. 's-Gravenhage, 1927. DRUKKERIJ VOORTVAREN.

In bovengenoemd werkje treft men de voornaamste besluiten, beschikkingen en legerorders betreffende den Vrijwilligen Landstorm en den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm aan, alles overzichtelijk gerangschikt. Niet is behandeld het Vooroefeningsinstituut.

Voor hen, die op de hoogte willen komen met het wezen, de organisatie en de indeeling van beide instituten, is dit boekje een zeer gemakkelijke en waardevolle gids. Rm.